

შპს გურამ თავართქილაძის სახელობის თბილისის
სასწავლო უნივერსიტეტი

ბიზნესისა და სოციალური მეცნიერებების ფაკულტეტი

სპეციალობა: საერთაშორისო ბიზნესის მენეჯმენტი

სამაგისტრო ნაშრომი

საქართველოს საბაჟო სისტემის სრულყოფის ძირითადი
მიმართულებები

სტუდენტი: თინათინ გათენაძე

ხელმძღვანელი: პროფესორი კობა ჩაგელიშვილი

თბილისი

2020

ანოტაცია

ნაშრომის მიზანია შეისწავლოს საქართველოს საბაჟო სისტემის სრულყოფის ძირითადი მიმართულებები.

ნაშრომის შესავალ ნაწილში საუბარია საკითხის აქტუალობასა და ამ მიმართულებით ასევე გამოწვევებზე. აქვე დასახულია კვლევის მიზანი და ამ მიზნიდან გამომდინარე გაწერილია კვლევის ამოცანები, რომელსაც თან ახლავს ინფორმაცია საკვლევ საგანსა და ობიექტზე. აქვე წარმოდგენილია გამოყენებული მეთოდები კვლევაში დასახული მიზნების შესასრულებლად.

ნაშრომის პირველ თავში საუბარია საბაჟო სისტემების როლზე ქვეყნის ეკონომიკური განვითარებისა და წინსვლისათვის. ამავე თავის ქვეთავებში განხილულია საბაჟო პოლიტიკის არსი, მიზნები და საბაჟო სასაქონლო ოპერაციების ეკონომიკური მნიშვნელობა საბაჟო ორგანოების მართვის სისტემებთან მიმართებაში.

ნაშრომის მეორე თავში განხილულია საბაჟო მომსახურების ფუნქციონირების თავისებურებანი და საბაჟო მომსახურების ხარისხზე მოქმედი პაქტორები. ამავე თავში შეჯერებულია მსჯელობა საბაჟო სერვისების კლასიფიცირებისა და მონიტორინგის შესახებ, ასევე პროდუქციის ხარისხის აუდიტისა და ეფექტიანობის თაბაზე.

ნაშრომის მესამე თავი თავს უყრის საბაჟო სისტემების განვითარების ძირითად მახასიათებლებზე თეორიულ თუ პრაქტიკულ ინფორმაციას. ამ თავში წარმოდგენილია საბაჟო რეგულირების მექანიზმები, როგორც ეკონომიკური უსაფთხოების ინდტრუმენტები, რასაც ერთვის მსჯელობა მოწინავე საინფორმაციო ტექნოლოგიური საშუალებების გამოყენების შესახებ. ნაშრომის ბოლო ქვეთავში საუბარია სტიმულირების მექანიზმებისა და მართვის ახალი სისტემების გამოყენებაზე, რომელიც კიდევ ერთხელ ადასტურებს საქართველოს საბაჟო სისტემის განვითარებისა და სამომავლო გამოწვევებისკენ წარმატებით სწრაფვას.

ნაშრომის დასკვნით ნაწილში ერთგვარად შეჯამებულია დასმული საკითხები და მოცემულია მათი ანალიზი, დასკვნებსა და რეკომენდაციებთან ერთად.

Annotation

The **purpose** of this paper is to study the main directions of improvement of Georgian customs system.

The **introductory part** of the essay discusses the urgency of the issue and the challenges raised in this regard. The purpose of the study is stated here, and the objectives of the study are outlined for this purpose, together with information on the subject and object being studied. Here are some of the methods used to accomplish the objectives of the study.

The **first part** of the paper deals with the role of customs systems for the economic development and advancement of the country. The chapter also discusses the essence of customs policy, aimed at the economic importance of customs operations in relation to the management systems of customs authorities.

The **second chapter** of the paper discusses the features of customs service functioning and the factors affecting the quality of customs services. This chapter also discusses the classification and monitoring of custom services, as well as the audit of product quality and efficiency.

The **third chapter** of the paper summarizes theoretical or practical information on the basic features of custom system development. This chapter presents custom regulation mechanisms as instruments of economic security, with a discussion of the use of advanced information technology tools. The last section of the paper deals with the use of new incentive mechanisms and management systems, which reaffirms the successful development of Georgia's customs system and future challenges.

The **concluding section** of the paper summarizes the issues raised and provides an analysis of them together with their conclusions and recommendations.

სარჩევი

შესავალი	5
თავი 1. საბაჟოს თანამედროვე როლი ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებაში და მისი მართვის მეთოდები	8
1.1 საბაჟო პოლიტიკის არსი და მიზნები - საბაჟო ორგანოების მართვის სიტემა	8
1.2 საბაჟო სასაქონლო ოპერაციების ზოგადი მიმოხილვა და მათი ეკონომიკური მნიშვნელობა	14
1.3 საბაჟო სტატისტიკის ორგანიზაციის ძირითადი პრინციპები და სტატისტიკის ამოცანები	20
თავი 2. საბაჟო სამსახურის ფუნქციონირების თავისებურებანი და მომსახურეობის ხარისხზე მოქმედი ფაქტორების ანალიზი	27
2.1 საბაჟო სერვისების კლასიფიცირება და მონიტორინგი	27
2.2 საბაჟო სასაქონლო ოპერაციების ზოგადი მიმოხილვა და მათი ეკონომიკური მნიშვნელობა	32
2.3 საქართველოს საბაჟო სისტემაში მომსახურების ეფექტიანობის შეფასება	35
თავი 3. საბაჟო სისტემის განვითარება და ძირითადი მიმართულებები	40
3.1 საბაჟო რეგულირება, როგორც ეკონომიკური უსაფრთხოების ინსტრუმენტი	40
3.2 მოწინავე საინფორმაციო ტექნოლოგიების და ტექნიკური საშუალებების გამოყენება	47
3.3 სტიმულირების მექანიზმებისა და მართვის ახალი სისტემების გამოყენება	50
დასკვნები და წინადადებები	53
გამოყენებული ლიტერატურა	55

შესავალი

საკითხის აქტუალობა: სოციალურ-ეკონომიკური განვითარება მოცემულ ეტაპზე არის ეფექტური საბაჟო პოლიტიკის, სამართლიანი ადმინისტრირების სისტემების ერთ – ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი ამოცანა საერთაშორისო ვაჭრობაში სანდო პარტნიორის მისაღებად, ხოლო საერთაშორისო საზოგადოება არის ღირსეული და პროგრესული წევრები, რომლებიც რეგულარულად იღებენ მონაწილეობას

საერთაშორისო პროცედურაში. ევროკავშირთან ასოცირების შესახებ ხელშეკრულების ხელმოწერა გულისხმობს, რომ საქართველოს პოლიტიკური, სოციალურ-ეკონომიკური და ინსტიტუციური განვითარების პროცესში, ასევე სხვადასხვა დარგში თანამშრომლობის პროცესში, ევროკავშირის სისტემასთან საბაჟო სისტემის უფრო მჭიდრო ინტეგრაციის პრინციპია. უპირველეს ყოვლისა, ეს გულისხმობს საბაჟო სისტემის დაახლოებას ევროკავშირის მოდელთან, ანალოგიური საბაჟო რეგულირების გარემოს შექმნა საქართველოსა და ევროკავშირის ბიზნესის წარმომადგენლებისთვის. კერძო სექტორის მოთხოვნებთან ნებაყოფლობით შესრულების მაღალი სტანდარტების დანერგვა, საბაჟო კონტროლის ეფექტურობის გაზრდა, საბაჟო ადმინისტრირების სისტემის მოდერნიზაცია, ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება და მისი სწორად აღჭურვა პერსონალის განვითარება.

უნდა აღინიშნოს, რომ ეს შექმნის ევროპულ დონეზე დონის ინფრასტრუქტურულ სისტემას, რომელიც ხელს შეუწყობს ევროპული სტანდარტებისა და ნორმების თანდათანობით განხორციელებას, ეკონომიკური რეფორმების პროცესის შემუშავებას და სიცოცხლისუნარიანი, ფუნქციონალური და ეფექტური საბაზრო ეკონომიკის შექმნას. აშკარაა, რომ გლობალიზაციის შემდეგ განვითარებული ინტეგრაციის პროცესები დიდ გავლენას ახდენს ოფიციალურ სტატისტიკაზე. ვინაიდან ყველა მონაცემი უნდა შეესაბამებოდეს საერთაშორისო სტანდარტებს და საერთაშორისო სტანდარტებს, სტატისტიკის ამოცანები სცილდება ეროვნულ საჭიროებებს. ამ მოთხოვნების გათვალისწინებით, საბაჟო სისტემები, ფაქტობრივად, წინაპირობაა ინტეგრირებული საწარმოების ეკონომიკის მართვისთვის.

პრობლემაზე ასევე ხაზგასმულია ის ფაქტი, რომ საბაჟო სტატისტიკა წარმოადგენს საგარეო ეკონომიკური ურთიერთობების სტატისტიკის განუყოფელ ნაწილს, რომელიც ინფორმაციას გვაწვდის არა მხოლოდ ქვეყნის საბაჟო სამსახურს, არამედ საქართველოს საკანონმდებლო და აღმასრულებელ ორგანოებს საგარეო ვაჭრობისა და საბაჟო საქმიანობის შესახებ. შესაბამისად, საბაჟო სისტემა, როგორც კვლევის

ერთი ნაწილის ეკონომიკური განვითარება, წარმოადგენს არა მხოლოდ საგარეო ვაჭრობის სფეროში მოვლენების რაოდენობრივ მხარეს, არამედ საბაჟო საქმიანობას სხვადასხვა მიმართულებით, რაც უკავშირდება ამ სისტემების განვითარებას და კონტრაბანდის წინააღმდეგ ბრძოლის ანალიზს და საგადასახადო კანონმდებლობის დარღვევას.

ვინაიდან საბაჟო პოლიტიკა ქვეყნის შიდა და საგარეო პოლიტიკის განუყოფელი ნაწილია, სწორი საბაჟო პოლიტიკა მნიშვნელოვანია ქვეყნის ეკონომიკური განვითარებისათვის. მისი სათანადო განხორციელება და, შესაბამისად, ადეკვატური მოქმედებები მიმართულია ქვეყნის საბაჟო ტერიტორიაზე საქონლის გადაადგილებისთვის საბაჟო რეგულირებისა და კონტროლის ინსტიტუტების ეფექტურად გამოყენების, აგრეთვე შიდა ბაზრის დასაცავად სავაჭრო და პოლიტიკური მიზნების განხორციელებასა და ეკონომიკური განვითარების სტიმულირებისთვის.

კვლევის მიზნები და მათგანები: ნაშრომის მიზანია შეისწავლოს საქართველოს საბაჟო სისტემის განვითარების ძირითადი მიმართულებები და ის სამომავლოგამოწვევები, რომელიც ამ პროცესებს ახლავს თან ეკონომიკური განვითარების კუთხით. დასახული მიზნებიდან გამომდინარე:

კვლევის ამოცანებია:

1. გაეცნოს საქართველში არსებულ საბაჟო სისტემის შესაბამის მოდელს;
2. მოახდინოს საბაჟო სისტემებში არსებული ფუნქციონირების მექანიზმების კლასიფიცირება;
3. განსაზღვროს საბაჟო სისტემების მაკოორდინირებელი სისტემების მთავარი მახასიათებლები;
4. წარმოადგინოს საბაჟო მართვის სისტემების გაუმჯობესების შესაძლო ვარიანტები ეკონომიკური მაჩვენებლების გაზრდის კრილში;
5. შეისწავლოს საქართველოს საბაჟო სისტემის განვითარების ეტაპები;

6. გაანალიზოს ამჟამინდელი გამოწვევები და მოახდინოს ერთგვარი რეკომენდაციების დასახვა სამომავლო განვითარების თვალსაზრისით.

კვლევის ობიექტი და საგანი: კვლევის ობიექტია საქართველოს საბაჟო სისტემები და ამისი განვითარების ძირითადი მიმართულებები, ხოლო კვლევის საგანს წარმოადგენს საბაჟო სისტემის სრულყოფის გზები და წარმატებული გამოცდილების გაზიარება საბაჟო სისტემების ეკონომიკური განვითარებისა და სრულყოფის კუთხით.

მეთოდოლოგია: ნაშრომში გამოყენებულია სისტემატურ-სტრუქტურული ანალიზის, სტატისტიკური ანალიზის და სისტემური მიდგომების მეთოდები, რაც საშუალებას იძლევა უფრო ახლოს იქნას შესწავლილი საქართველოს საბაჟო სისტემების ეკონომიკური მახასიათებლები და გაანალიზდეს მისი სამომავლო განვითარების პერსპექტივები.

ნაშრომის თეორიულ საფუძველს წარმოადგენს, საერთაშორისო საბაჟო სისტემებთან დაკავშირებული თეორიები და ოფიციალური მასალები. აგრეთვე პერიოდული გამოცემები, ცალკეულ მკვლევართა მიერ მოპოვებული მასალები და ავტორის დამატებითი დამუშავებული გაანგარიშებები. ნაშრომში გამოყენებულია ქართველ და უცხოელ მკვლევართა შრომები, მასალები სხვადასხვა საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციებიდან და სტატიები და შეფასებები, რომელიც მიძღვნილია საბაჟო სისტემების განვითარებისა და კვლევაში დასმული საკითხების მიმართ.

თავი 1. საბაჟოს თანამედროვე როლი ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებაში და მისი მართვის მეთოდები

1.1 საბაჟო პოლიტიკის არსი და მიზნები - საბაჟო ორგანოების მართვის სიტემა

საქართველო ახორციელებს ერთიან საბაჟო სტრატეგიას, რომელიც საქართველოს მთავრობის საშინაო და საგარეო და ეკონომიკური პოლიტიკის ნაწილია. საბაჟო პოლიტიკას განსაზღვრავს საქართველოს პრეზიდენტი და პარლამენტი. ფინანსთა

სამინისტროს შემოსავლების სამსახურის საბაჟო ორგანოები მონაწილეობენ მის შემუშავებასა და განხორციელებაში. საქართველოს საბაჟო კანონმდებლობა განსაზღვრავს საბაჟო პოლიტიკის იურიდიულ, ეკონომიკურ და ორგანიზაციულ საფუძვლებს.¹ საბაჟო ორგანო ასრულებს შემდეგ ფუნქციებს:

- ამზადებს წინადადებებს საქართველოს საბაჟო პოლიტიკის გასაუმჯობესებლად.
- საქართველოს საბაჟო პოლიტიკის განსახორციელებლად აუცილებელი იურიდიული, ეკონომიკური და ორგანიზაციული მექანიზმების შემუშავება.
- შეიმუშავებს და ახორციელებს ინდივიდუალურ პროგრამებს საქმიანობის განვითარების მიზნით.
- ამზადებს საბაჟო საქმიანობასა და პოლიტიკას მარეგულირებელი საკანონმდებლო და სხვა სამართლებრივი აქტები.
- უზრუნველყოფს საქართველოს საბაჟო ორგანოების მონაწილეობას საზოგადოებრივი უსაფრთხოების ზომების განხორციელებაში, ცხოველების, მცენარეების და გარემოს სიცოცხლის, ჯანმრთელობის დაცვაში.²
- უზრუნველყოფს უცხო ქვეყნის საბაჟო პოლიტიკის შესწავლასა და ანალიზს ამ ქვეყნებში საბაჟო გამოცდილების შესახებ და მათ გამოცდილებას საქართველოს საბაჟო ორგანოების საქმიანობაში.

საქართველოს საბაჟო პოლიტიკა ვითარდება ზოგადად აღიარებული საერთაშორისო სამართლებრივი ნორმების, ჰარმონიზაციისა და გაერთიანების ტენდენციების შესაბამისად. ამასთან, საქართველოს საბაჟო პოლიტიკა აქტიურად იქნება ინტეგრირებული საერთაშორისო საბაჟო პოლიტიკაში.³

¹ ბ. ურიდია, საერთაშორისო საბაჟო კონვენციების კომენტარები, თბილისი, 2006.

² ი. დვალიძე, მოტივისა და მიზნის ზეგავლენა ქმედების კვალიფიკაციასა და სისხლისსამართლებრივ პასუხისმგებლობაზე, თბ. 2008

³ ი. დვალიძე, მოტივისა და მიზნის ზეგავლენა ქმედების კვალიფიკაციასა და სისხლისსამართლებრივ პასუხისმგებლობაზე, თბ. 2008

მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ საქართველოს საბაჟო ორგანოს შეუძლია სხვა სახელმწიფოებთან ერთად შექმნას საბაჟო გაერთიანებები, თავისუფალი ვაჭრობის ზონები და დადოს ორმხრივი და მრავალმხრივი საბაჟო ხელშეკრულებები საერთაშორისო სამართლის შესაბამისად. სახელმწიფო საბაჟო პოლიტიკის ერთ – ერთი კომპონენტია ბიზნესის, ტურიზმისა და სხვა თავისუფალი ეკონომიკური ზონების შექმნა საგარეო ეკონომიკური ურთიერთობების სტიმულირებისთვის.

საერთაშორისო სამართლის მიერ შექმნილი თავისუფალი ეკონომიკური ზონა არის სპეციალური საბაჟო პროცედურები და საგადასახადო სტატუსი, სამ ძირითადი პრინციპიდან გამომდინარე. პირველი პრინციპია პორტო ფრანკოს პრინციპი, ანუ საბაჟო საწყობი, რომელიც არ იბეგრება. იმავე მხარეში შეიძლება არსებობდეს ეკონომიკური ზონა, რომლის საშუალებითაც შეგიძლიათ აქ უფასო წარმოება და დამუშავება საქონელი, მიწოდებული ნედლეულის აღჭურვილობისა და ტექნოლოგიის გადასახადის გარეშე. ანუ, ეს არის უფასო საბაჟო წარმოების ზონა, ასე რომ, აქ შექმნილი საქონელი თავისუფლად შეიძლება მოხდეს ექსპორტზე გატანა, ასევე ბაზარზე. გარდა ამისა, არსებობს შენახვის, წარმოებისა და რეალიზაციის თავისუფლების პრინციპი.⁴

მეორე პრინციპია კაპიტალის რეპატრიაცია და საბაჟო ზონაში შექმნილი მოგება. ამ ზონაში ეკონომიკური საქმიანობის მიზანია მოგების მიღება, ხოლო მასპინძელ ინვესტორს უნდა შეეძლოს ქვეყნის დატოვება. ამრიგად, უნდა იქნას დაცული კაპიტალის რეპატრიაციის თავისუფლების პრინციპი. ეს თავისთავად მოითხოვს ვალუტის კონვერტირებას და შეუზღუდავი მიმოქცევაში.⁵

მესამე პრინციპია საგადასახადო წახალისება და განთავისუფლება (დღგ-ისგან გათავისუფლება). ამ მიმართულების ერთიანობა თავისუფალი ეკონომიკური ზონაა. თავისუფალი ეკონომიკური ზონის შექმნის მიზანია ინვესტიციების და

⁴ ბ. ურიდია, საერთაშორისო საბაჟო კონვენციების კომენტარები, თბილისი, 2006.

⁵ ი. ხარაზი, საქართველოს საგადასახადო სამართალი, პირველი ნაწილი, თბილისი, 2013 . 17 ი. ხარაზი, საერთაშორისო საბაჟო სამართალი, 2013.

ტექნოლოგიების მოზიდვა, საექსპორტო პოტენციალის გაზრდა, უცხოური ვალუტის და ქვეყნის სხვა შემოსავლების გაზრდა, საგარეო ეკონომიკური ურთიერთობების გაღრმავება და ხელსაყრელი პირობების შექმნა ქვეყნის ეკონომიკური განვითარებისათვის.

ნებისმიერი ქვეყნის ადათის შინაარსი საბაჟო რეჟიმების ერთობლიობაა. სუვერენული სახელმწიფოს სახელმწიფო საბაჟო პოლიტიკა არის ქვეყნის საშინაო და საგარეო პოლიტიკის ნაწილი, რომელიც მოიცავს საბაჟო საზღვარზე საქონლისა და სატრანსპორტო საშუალებების გადაადგილების წესებს, საბაჟო კონტროლს, განბაჟებას და საბაჟო პოლიტიკის განხორციელების სხვა საშუალებებს. საბაჟო სამართლებრივი საფუძველია ქვეყნის კონსტიტუცია, საერთაშორისო ხელშეკრულებები და კონვენციები საბაჟო ურთიერთობების შესახებ, საბაჟო კოდექსები, ტარიფები და გადასახადები.⁶

საბაჟო პოლიტიკას ახორციელებენ სახელმწიფო მეთაურები, აღმასრულებელი სტრუქტურები და საბაჟოები. საბაჟო არის ქვეყნის ეკონომიკის ერთ – ერთი მთავარი ინსტიტუტი. ქვეყანაში საბაჟო სამსახურებისთვის მინიჭებული ძირითადი ფუნქციებია საგარეო ვაჭრობის რეგულირება, გადასახადებისა და მოსაკრებლების გაუქმება და, შესაბამისად, სახელმწიფო ბიუჯეტის შევსება. საბაჟოების გარდა, სახელმწიფო იცავს სახელმწიფოს იარაღის, ნარკოტიკების და კონტრაბანდის სხვა ფორმებისგან. საბაჟო უზრუნველყოფს საქართველოს ეკონომიკის განვითარებას, შიდა ბაზრის დაცვას და საქართველოს საგარეო ეკონომიკური ურთიერთობების გაღრმავებას. საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს საბაჟო ორგანოებმა ჰორიზონტალური ურთიერთობების გაძლიერების ცენტრში შექმნეს ინსტიტუციური რეფორმების ღრმა ფილიალი, რომელიც ბადებს ადგილობრივ საბაჟო სტატუსს და უფლებებსა და მოვალეობებს. გაძლიერდა ქვეყნის საზღვრები, რაც მნიშვნელოვანი ნაბიჯი იყო კონტრაბანდის თავიდან ასაცილებლად. ინსტიტუციური რეფორმის ერთ

⁶ ი. ხარაზი, საქართველოს საგადასახადო სამართალი, თბილისი, 2014. 19. ი. ხარაზი, საქართველოს საგადასახადო სამართალი, მეორე ნაწილი, თბილისი, 2011.

– ერთი მთავარი პრინციპია ფარული კონტროლის სისტემა, რაც გულისხმობს სისტემის სრულ კონტროლს.⁷

საბაჟო სამსახური კონტროლირებადი სისტემადან გადავიდა საკონტროლო სისტემაში. შეიქმნა ერთიანი კომპიუტერული ქსელი, რომელიც უზრუნველყოფს საბაჟო სივრცეზე ერთპიროვნულ კონტროლს, ამ სივრცის შეცვლას და რეალურ დროში მუშაობას. თანამედროვე ადათ-წესები აქტიური მოთამაშეა გლობალიზაციის პროცესში. ყოველწლიურად 700 მილიონი ადამიანი კვეთს სახელმწიფო საზღვარს და მილიარდობით ტონა ტვირთს. ახალი საბაჟო ასევე ასრულებს სამ ტრადიციულ ფუნქციას: ფისკალური, ეკონომიკური, დამცავი. TAS პროექტი, საქართველოს საბაჟო პროცედურების განხორციელება და შესწავლა წარმატებულია საქართველოში. იგი ითვალისწინებს საბაჟო კანონმდებლობის საერთაშორისო სტანდარტებთან მიახლოებას და მართვის ახალი სისტემის დანერგვას.

ეროვნული მწარმოებლების ეკონომიკური ინტერესების დაცვა იცვლის თანამშრომლობის კურსს, ასევე ვაჭრობის ლიბერალიზაციას. მსოფლიო საბაჟო ორგანიზაცია მუშაობს, რომ გამარტივდეს და გააერთიანოს საბაჟო წესები, რაც წინაპირობაა საქართველოს მასშტაბით და მთლიანად საბაჟო სისტემის ჩართვაში გლობალიზაციისა და ჰარმონიზაციის პროცესებში საერთაშორისო მასშტაბით. Asikuda არის კომპიუტერული სისტემა, რომელიც მართავს საქართველოს საბაჟო საზღვარზე საქონლის გადაადგილების, ექსპორტის და იმპორტის პროცესს, რაც საშუალებას გაძლევთ გააკონტროლოთ ეს პროცესი. ეს პროგრამა იყენებს საერთაშორისო სტანდარტებს და პრაქტიკის კოდებს, ეროვნულ კრიტერიუმებთან ერთად.⁸

⁷ ი. ხარაზი, საქართველოს საგადასახადო სამართალი, თბილისი, 2014. 19. ი. ხარაზი, საქართველოს საგადასახადო სამართალი, მეორე ნაწილი, თბილისი, 2011.

⁸ ი. ხარაზი, საქართველოს საგადასახადო სამართალი, თბილისი, 2014. 19. ი. ხარაზი, საქართველოს საგადასახადო სამართალი, მეორე ნაწილი, თბილისი, 2011.

მენეჯმენტი არის მიზნების მისაღწევად წესების, გზების, საშუალებების, საშუალებებისა და ფორმების მთელი რიგი. ისინი მოიცავს საბაჟო ორგანოების ძირითადი სტრატეგიული ამოცანების გადაჭრას, მთლიანად საბაჟო სისტემის ფუნქციონირებას და ფორმების ერთობლიობას. კერძო, სპეციფიკური მეთოდები გამოიყენება საბაჟო ოპერაციულ და მიმდინარე მენეჯმენტში. მართვის მეთოდები მოიცავს ადმინისტრაციულ და ეკონომიკურ ზემოქმედებას, მატერიალურ და ადმინისტრაციულ სტიმულს, სოციალურ-ფსიქოლოგიურ და მართვის სხვა მეთოდებს.⁹

საბაჟო ორგანოების სისტემა მოითხოვს მუდმივ გაუმჯობესებას, მოდერნიზაციას, მოდერნიზაციას და რეფორმას. საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს შემოსავლების სამსახური არის მმართველი ორგანო, რომელიც ანგარიშს უწევს ყველა საბაჟო ორგანოს, უშუალოდ ახორციელებს საბაჟო პოლიტიკას, ამზადებს იურიდიულ აქტებს საბაჟო საკითხებზე, რომლებიც სავალდებულოა ყველა ინსტიტუტის, საწარმოს, ორგანიზაციის, სახელმწიფო ორგანოს, თანამდებობის პირებისა და მოქალაქეებისთვის. განყოფილება პასუხისმგებელია პერსონალის მომზადებასა და განვითარებაზე. კვლევითი სამუშაოების ჩატარება და საბაჟო აღჭურვილობის შესაბამისი მატერიალური და ტექნიკური აღჭურვილობის აღჭურვა.¹⁰

საქართველოს საბაჟო ადმინისტრაცია თანამშრომლობს სახელმწიფო ორგანოებთან, საწარმოებთან, პირველ რიგში, საქართველოს პრეზიდენტთან და საქართველოს პარლამენტთან, საბაჟო პრობლემების გადასაჭრელად. საბაჟო ორგანოები განსაკუთრებით მჭიდრო კავშირშია სამართალდამცავ და სასაზღვრო ორგანოებთან. საბაჟო ძირითადი პრინციპების თანახმად, საბაჟო სისტემა, მისი ყველა განყოფილება ხელს უწყობს ქვეყნის ბიუჯეტის შევსებას. განვითარებულ ქვეყნებში იგი

⁹ ი. ხარაზი, საქართველოს საგადასახადო სამართალი, პირველი ნაწილი, თბილისი, 2013 . 17 ი. ხარაზი, საერთაშორისო საბაჟო სამართალი, 2013.

¹⁰ ბ. ურიდია, საერთაშორისო საბაჟო კონვენციების კომენტარები, თბილისი, 2006.

შემოსავლის 5-10% -ს შეადგენს, ხოლო განვითარებად ქვეყნებში - 20-40%. საბაჟო ორგანოს მუდმივი ყურადღება სჭირდება პერსონალის სფეროში სტაბილური ვითარების შესაქმნელად, საბაჟო ოფიცრების მომზადებაში, პერსონალის თანამდებობიდან განთავისუფლებით, მუდმივი კვალიფიციური საბაჟო მოსამსახურეების მყარი რაზმის შესაქმნელად. საბაჟო კოდექსისა და სხვა ნორმატიული აქტების შესაბამისად, საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს უფლება აქვს შექმნას საბაჟო ლაბორატორია, კვლევა, საგანმანათლებლო და სხვა საწარმოები, საბაჟო კოდექსისა და სხვა ნორმატიული აქტების შესაბამისად, საბაჟო საქმიანობის განხორციელების მიზნით.¹¹

საბაჟო სამსახურის დაქვემდებარებული ქონება არის სახელმწიფო საკუთრება, რისთვისაც თავად საბაჟო სამსახური პასუხისმგებლობას ეკისრება. ეს ქონება არ ექვემდებარება პრივატიზაციას. კონფიდენციალური საბაჟო ინფორმაცია არ შეიძლება გამოქვეყნდეს საბაჟო ორგანოს ოფიციალური პირების მიერ ან საბაჟო ორგანოს ოფიციალური პირების მიერ პირადი მიზნებისათვის გამოყენება ან მესამე მხარისათვის გადაცემა, გარდა კანონით დადგენილი სხვა შემთხვევებისა. საქართველოში, როგორც ნებისმიერ სხვა ქვეყანაში, საბაჟოების ზოგადი მენეჯმენტი ხორციელდება სახელმწიფოსა და მთავრობის უმაღლესი ორგანოების მიერ, ხოლო საბაჟოების პირდაპირი მართვა არის საბაჟო ორგანოების პასუხისმგებლობა.

1.2 საბაჟო სასაქონლო ოპერაციების ზოგადი მიმოხილვა და მათი

ეკონომიკური მნიშვნელობა

¹¹ კორუფციასთან ბრძოლა საჯარო სამსახურებში - საქართველოში გატარებული რეფორმების ქრონიკა, რეკონსტრუქციისა და განვითარების საერთაშორისო ბანკი, თბილისი, 2012.

საგადასახადო სამსახურის საბაჟო დეპარტამენტი არის სტრუქტურული ერთეული, რომელიც თავის საქმიანობას ახორციელებს კონსტიტუციის, საერთაშორისო ხელშეკრულებების შესაბამისად, საგადასახადო კოდექსის შესაბამისად, ისევე, როგორც იურიდიული პირის „საგადასახადო სამსახურის წესები“, საბაჟო დეპარტამენტი ახორციელებს საბაჟო ადმინისტრირებას მთელს ქვეყანაში და ახორციელებს იმპორტს და ექსპორტს.¹²

შესაბამისად, იგი ქმნის ამ პროცესების რაოდენობრივ მონაცემთა ბაზას და ადგენს სატარიფო, არასატარიფო, ფიტოსანიტარიულ, ვეტერინარიასა და სასაზღვრო-საკარანტინო კონტროლს, მნიშვნელოვან წვლილს შეიტანს ქვეყნის ეკონომიკური და საზოგადოებრივი უსაფრთხოების უზრუნველყოფაში და აქტიურად მონაწილეობს ინვესტიციის გარემოს გაუმჯობესებაში. საბაჟო დეპარტამენტის მიზანია საერთაშორისო ვაჭრობისა და გადასახადის გადამხდელებისთვის უზრუნველყოს ისეთი პირობები, რომლებიც აკმაყოფილებს საერთაშორისო სტანდარტებს პროცედურების გამარტივებით, სხვადასხვა ელექტრონული მომსახურების შემოღებით და ბიზნესთან მჭიდრო და ღია კომუნიკაციით; ხელი შეუშალებს ნარკოტიკული საშუალებების ან სხვა არასატარიფო კონტროლის უკანონო გადაადგილებას (საშიში ქიმიკატები, ოზონის გამანადგურებელი ნივთიერებები, ნარჩენები, იარაღი და ა.შ.).¹³

საბაჟო სტატისტიკა წარმოადგენს სტატისტიკის ერთ – ერთ მნიშვნელოვან კომპონენტს საგარეო ეკონომიკური ურთიერთობების შესახებ და მას ზოგჯერ უწოდებენ საბაჟო სტატისტიკას საგარეო ვაჭრობაზე. საბაჟო სტატისტიკური ინფორმაცია ძირითადად მოპოვებულია საბაჟო დეკლარაციის საფუძველზე, რაც, თავის მხრივ, არის დოკუმენტი, რომელშიც პირი აცხადებს, რომ აპირებს საქონლის

¹² ი. ხარაზი, საქართველოს საგადასახადო სამართალი, თბილისი, 2014. 19. ი. ხარაზი, საქართველოს საგადასახადო სამართალი, მეორე ნაწილი, თბილისი, 2011.

¹³ კორუფციასთან ბრძოლა საჯარო სამსახურებში - საქართველოში გატარებული რეფორმების ქრონიკა, რეკონსტრუქციისა და განვითარების საერთაშორისო ბანკი, თბილისი, 2012.

საბაჟო პროცედურის გამოყენებას საბაჟო კანონმდებლობით დადგენილი ფორმისა და მეთოდების შესაბამისად. საბაჟო დეკლარაცია ეხება საბაჟო პროცედურებს, რომლითაც საქონელი იმპორტირდება, გადაადგილებულია ან ტოვებს ქვეყანას.

საბაჟო პროცედურა, რომელიც მოიცავს საქონლის შემოწმებას და საბაჟო გამშვებ პუნქტს საქონლის შემოწმებას და საფუძველს წარმოადგენს სათანადო იდენტიფიკაციისთვის, ზოგადად ან სპეციალურ ვაჭრობაში საქონლის ნაკადის მოზიდვის ან / და გამორიცხვის მიზნით. საბაჟო იყენებს კოდირების სისტემას, რომელიც განსაზღვრავს საქონლის ნაკადს და გამორიცხავს დუბლიკატების ჩანაწერებს. განახლებული კიოტოს კონვენციის დანართები მოიცავს უამრავ საბაჟო პროცედურას და შეიცავს შესაბამის სტანდარტებს და ამ საქმიანობისათვის რეკომენდებულ მეთოდებს.¹⁴

განახლებული კიოტოს კონვენციის სახელმძღვანელო მითითებები, რომლებიც ეხება ზოგადი წარმოების საკითხებს და მისი არსებითად ტრანსფორმაციის საკითხებს, უმეტესობა გავრცელებულია და გამოიყენება უმეტეს ქვეყნებში. ამასთან, სახელმძღვანელოს დეტალებში ჯერ კიდევ არსებობს სერიოზული განსხვავებები. უმეტეს შემთხვევაში, კითხვაა, რომელი საქონელი შეიძლება ჩაითვალოს სრულად წარმოებულად მოცემულ ქვეყანაში და რომელი ტრანსფორმაციები შეიძლება ჩაითვალოს მნიშვნელოვანად.¹⁵

საქონელი, რომელიც საზღვარს გადაკვეთს ექსპორტ-იმპორტის ფორმით, აგრეთვე ერთი ქვეყნის სხვა ქვეყნისთვის მიწოდებული მომსახურება. ამიტომ, მომხმარებლის სტატისტიკაში, ჩვენ შეგვიძლია განვასხვავოთ:

o საგარეო ვაჭრობის სტატისტიკა;

¹⁴ ი. ხარაზი, საქართველოს საგადასახადო სამართალი, თბილისი, 2014. 19. ი. ხარაზი, საქართველოს საგადასახადო სამართალი, მეორე ნაწილი, თბილისი, 2011.

¹⁵ ბ. ურიდია, საერთაშორისო საბაჟო კონვენციების კომენტარები, თბილისი, 2006.

ო სასაქონლო ოპერაციების სტატისტიკა.¹⁶

ქვეყნისათვის მნიშვნელოვან სასაქონლო ოპერაციებს წარმოადგენს ექსპორტი, რომელსაც შიდა საქონლის ექსპორტს უწოდებენ საზღვარგარეთ. ექსპორტის განბაჟება საშუალებას აძლევს ქართული საქონლის ექსპორტს საქართველოს საბაჟო ტერიტორიის გარეთ, მათ შორის, დროებით საფუძველზე. საექსპორტო სასაქონლო ნიშნის ოპერაცია გამოიყენება იმ შემთხვევაში, თუ საქონელი იმავე მდგომარეობაში იმყოფებოდა საქართველოს საბაჟო ტერიტორიიდან ექსპორტის დროს, გარდა ექსპორტის დეკლარაციის რეგისტრაციის დღის, გარდა ბუნებრივი ზარალით გამოწვეული ცვლილებებისა. ექსპორტის პოლიტიკა ექვემდებარება სავაჭრო პოლიტიკას. ექსპორტი თავისუფლდება გადასახადებისაგან, გარდა შავი ან ფერადი ლითონებისა და ჯართის ნაწარმის ექსპორტისა, რომელთა მომსახურების ღირებულება განისაზღვრება საქართველოს მთავრობის ბრძანებით. საქონელი დეკლარირებულია საბაჟო ფოსტაზე, თუ ერთ – ერთი დოკუმენტია წარმოდგენილი: საბაჟო დეკლარაცია ან სასაქონლო (გარდა იმისა, რომ არის ჯართის, შავი ლითონების ან სატრანსპორტო საშუალებების ექსპორტი).

15000 ლარზე ნაკლები ღირებულების საბაჟო ღირებულების მქონე საქონლის ექსპორტი (ჯართის და / ან ფერადი ლითონების ან მანქანების ექსპორტის გამოკლებით) ან პირადი ნივთების (გარდა სატრანსპორტო საშუალებების), ავეჯის და საყოფაცხოვრებო ნივთების ექსპორტის გამოტანა საბაჟო გამშვებ პუნქტზე d klaratsiit, ინდივიდუალური საბაჟო დეკლარაცია ან ზეპირი დეკლარაცია.

სატრანსპორტო საშუალების ექსპორტი უნდა გამოცხადდეს შინაგან საქმეთა სამინისტროს სარეგისტრაციო განყოფილებაში ავტომობილის საბაჟო დეკლარაციით. იმპორტი არის საქონლისა და მომსახურების იმპორტი საზღვარგარეთიდან. ნებისმიერი სახის საქონელი, რომლის იმპორტი / ექსპორტიც შეუძლებელია

¹⁶ კორუფციასთან ბრძოლა საჯარო სამსახურებში - საქართველოში გატარებული რეფორმების ქრონიკა, რეკონსტრუქციისა და განვითარების საერთაშორისო ბანკი, თბილისი, 2012.

საქართველოს საბაჟო ტერიტორიიდან, მისი ტრანსპორტირება შესაძლებელია საბაჟო ფოსტის საშუალებით.¹⁷

საქონლის შემოტანისას ენიჭება ქართული საქონლის სტატუსი, გამოიყენება სავაჭრო პოლიტიკის ზომები, ხოლო იმპორტის გადასახადი იხდის საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად. საზღვაო სათევზაო პროდუქტებისა და საქართველოში რეგისტრირებული გემისა და საქართველოში გემის გემებიდან მიღებული ზღვის პროდუქტების სხვა პროდუქტებთან მიმართებაში, აგრეთვე გადამამუშავებელი (საწარმო) გემისგან მიღებული პროდუქტებით, ეს არ გამოიყენება იმპორტის ტარიფზე და არ ექვემდებარება იმპორტის გადასახდელს. დაბოლოს, შეიძლება ითქვას, რომ ექსპორტ-იმპორტის ბუღალტრული აღრიცხვის ობიექტი არის საზღვარზე დეკლარირებული და ჩვენს ქვეყანაში და მის ფარგლებს გარეთ იმპორტირებულ საქონელზე.

საბაჟო საწყობში/საბაჟო ტერმინალში/შენახვის სხვა ადგილზე საქონლის შენახვას უზრუნველყოფს საწყობის სასაქონლო ოპერაცია, რომლის დროსაც შეიძლება შენახულ იქნას უცხოური საქონელი სატარიფო ღონისძიებების განხორციელების გარეშე.¹⁸

საქართველოს საქონელი, თუ საწყობის სასაქონლო ოპერაციაში მოქცეული საქონლის შენახვის მიზანია მისი საქართველოს საბაჟო ტერიტორიიდან გატანა. საწყობში საქონლის შენახვის ვადა არ არის შეზღუდული.

საქონლის გადამამუშავებისას, საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული ლიცენზია / ნებართვა უნდა იყოს გათვალისწინებული, ასეთის არსებობის

¹⁷ კორუფციასთან ბრძოლა საჯარო სამსახურებში - საქართველოში გატარებული რეფორმების ქრონიკა, რეკონსტრუქციისა და განვითარების საერთაშორისო ბანკი, თბილისი, 2012.

¹⁸ კორუფციასთან ბრძოლა საჯარო სამსახურებში - საქართველოში გატარებული რეფორმების ქრონიკა, რეკონსტრუქციისა და განვითარების საერთაშორისო ბანკი, თბილისი, 2012.

შემთხვევაში. სასაწყობო სასაქონლო ოპერაცია საშუალებას გაძლევთ შეინახოთ საბაჟო საწყობში / საბაჟო ტერმინალში / საცავის ადგილას:

- უცხოური საქონელი სატარიფო და არასატარიფო ღონისძიებების გარეშე;
- ქართული საქონელი, თუ შენახვის პროცედურის შესაბამისად საქონლის შენახვის დანიშნულებაა მათი გატანა საქართველოს საბაჟო ტერიტორიიდან.

სასაწყობო ოპერაციებში მოქცეული საქონლის შენახვის ვადა შეუზღუდავია. სასაწყობო ოპერაციების შემთხვევაში საქონლის გადამუშავებისას, ასეთის არსებობის შემთხვევაში, ლიცენზია / ნებართვა გათვალისწინებულია საქართველოს კანონმდებლობით. საწყობი ითვლება საბაჟო კონტროლის ზონად.

თავისუფალ ზონაში მოტანილი საქონელი უნდა დაექვემდებაროს უსაფრთხოების ოპერაციებს, დამუშავების პროცედურებს შეფუთვისა და ბაზრის ხარისხის გასაუმჯობესებლად, ან საჭირო ტრანსპორტით. მაგალითად: ტვირთების დაშლა მცირე ტვირთების, შეფუთვის, დალაგების და შეფუთვაზე, როდესაც კომპეტენტურ ორგანოებს უფლება აქვთ განახორციელონ დამუშავება და საწარმოო ოპერაციები თავისუფალ ზონაში.¹⁹

რეექსპორტი გულისხმობს საქართველოს საბაჟო ტერიტორიის გარეთ საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე იმპორტირებული უცხოური საქონლის ექსპორტს, რომლის დროსაც საქონელი თავისუფლდება საბაჟო გადასახადისგან. უცხოური საქონლის რეექსპორტი ხორციელდება დაბრუნებით ან / და ანგარიშით მომავალი ვალდებულებების შესახებ, იმ საბაჟო ოპერაციის პირობების გათვალისწინებით, რომელშიც საქონელი იყო განთავსებული. რეექსპორტის სასაქონლო ნიშნის გარიგება შეიძლება ეხებოდეს იმპორტირებულ საქონელს, რომელიც მიმწოდებელს

¹⁹ კორუფციასთან ბრძოლა საჯარო სამსახურებში - საქართველოში გატარებული რეფორმების ქრონიკა, რეკონსტრუქციისა და განვითარების საერთაშორისო ბანკი, თბილისი, 2012.

უბრუნდება ნებისმიერი დეფექტის, დეფექტების ან დოკუმენტებთან შეუთავსებელი დოკუმენტის გამო.²⁰

სპეციალური მიდგომა მოითხოვს რეგისტრაციას "საფოსტო მომსახურებასთან დაკავშირებული საბაჟო პროცედურების შესახებ", რადგან იგი გულისხმობს რეგისტრაციას სპეციალური საბაჟო დეკლარაციის სახით, როგორც ეს აღწერილია მსოფლიო საფოსტო კავშირის შესახებ მოქმედ მოქმედებაში. საქონელი გადადის საბაჟო კონტროლის ქვეშ ერთი საბაჟო ოფისიდან მეორეზე. საბაჟო სტატისტიკისთვის ასევე მნიშვნელოვანია საქონლის რეგისტრაცია საერთაშორისო ტრეფიკში გამოყენებული მანქანების შესაბამისად. ნებისმიერი საჰაერო, საავტომობილო და სარკინიგზო ტრანსპორტი, აგრეთვე ტრანსპორტი სამრეწველო და კომერციული გადაზიდვებისთვის, მათ შორის სათადარიგო ნაწილების, აღჭურვილობისა და აპარატების ჩათვლით.²¹

ასევე მხედველობაში მიიღება ავზში შენახული საწვავი და საპოხი მასალები, რომლებიც ტრანსპორტირდება კომერციული მანქანებით. „საქონლის წარმოშობის ქვეყანა“ ნიშნავს ქვეყანას, რომელშიც საქონელი იწარმოება კრიტერიუმების, რაოდენობრივი შეზღუდვების ან ვაჭრობასთან დაკავშირებული სხვა ზომების შესაბამისად, საბაჟო ტარიფების გამოყენებით.²²

დაბოლოს, შეიძლება ითქვას, რომ საბაჟო სტატისტიკაზე გადასვლა მოიცავს იურიდიულ (საბაჟო კოდექსს), დოკუმენტურ (ინფორმაციას ტვირთის საბაჟო დეკლარაციების შესახებ), მეთოდოლოგიურ (საგარეო ვაჭრობის სტატისტიკის მეთოდოლოგიაზე), კონსტრუქციული (კვარტალური და წლიური საანგარიშო ფორმების) და ტექნოლოგიურ (შეგროვების, დამუშავების) შესახებ. და გადაცემა) წესები. ი) საფუძვლების შექმნა. სპეციალური საბაჟო სტატისტიკური მონაცემები არა

²⁰ ლ. ნადარაია, ზ. როგავა, კ. რუხაძე, ბ. ბოლქვაძე, საქართველოს საგადასახადო კოდექსის კომენტარები, წიგნი მეორე, 2012.

²¹ ბ. ურიდია, საერთაშორისო საბაჟო კონვენციების კომენტარები, თბილისი, 2006.

²² ბ. ურიდია, საერთაშორისო საბაჟო კონვენციების კომენტარები, თბილისი, 2006.

მხოლოდ ექსპორტ-იმპორტის და, შესაბამისად, ექსპორტის და იმპორტის დეკლარაციების, არამედ, როგორც ზემოთ აღინიშნა, სატრანზიტო დეკლარაციები, აღრიცხავს უცხოურ ვალუტასთან დაკავშირებულ სხვა სპეციალურ ოპერაციებს, აგროვებს შესაბამის მასალებს, პროცესებს და გადასცემს შესაბამის მისამართებს.²³

1.3 საბაჟო სტატისტიკის ორგანიზაციის ძირითადი პრინციპები და სტატისტიკის ამოცანები

საბაჟო სტატისტიკა, საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის შესაბამისად, ემყარება ოფიციალური სტატისტიკის ძირითად პრინციპებს, როგორც მისი საქმიანობის ნაწილს. ამ პრინციპების შემუშავებაზე მუშაობა აღმოსავლეთ ევროპაში დაიწყო 1980-იან წლებში, როდესაც წამოვიდა ოფიციალური სტატისტიკის სახელმძღვანელო მითითებები.

ეს აუცილებელი იყო, რადგან ოფიციალური სტატისტიკა არის დემოკრატიული საზოგადოების საინფორმაციო სისტემის მნიშვნელოვანი ელემენტი, რომელიც მთავრობას, ეკონომიკურ და საზოგადოებრივ მონაცემებს აწვდის ეკონომიკურ, დემოგრაფიულ, სოციალურ და გარემოსდაცვით მონაცემებს. 90-იანი წლების დასაწყისში, 1991 წელს, ევროპელმა სტატისტიკოსებმა შეიმუშავეს და მიიღეს ოფიციალური სტატისტიკის ძირითადი პრინციპები. სამი წლის შემდეგ, 1994 წლის აპრილში, გაეროს სტატისტიკის კომიტეტმა მიიღო იგივე პრინციპები - შესწორებული პრეამბული, რომელსაც ეწოდება გაეროს ოფიციალური სტატისტიკის

²³ ლ. ნადარაია, ზ. როგავა, კ. რუხაძე, ბ. ბოლქვაძე, საქართველოს საგადასახადო კოდექსის კომენტარები, წიგნი მეორე, 2012.

ძირითადი პრინციპები და შესწორდა 2013 წელს, და შესწორებული პრეამბულაში მიიღო ოფიციალური სტატისტიკის ძირითადი პრინციპები.²⁴

ევროპული სტატისტიკური პრაქტიკის კოდექსთან დაკავშირებით, იგი ერთხმად იქნა მიღებული ევროკავშირის ფინანსთა მინისტრების მიერ 2005 წლის ივნისში. ამ კოდექსის მიღებით, ევროსტატმა და ევროკავშირის წევრი სახელმწიფოების სტატისტიკის ოფიციალურმა სამსახურმა შეიმუშავეს მაღალი ხარისხის სტატისტიკური სტანდარტები, რომლებიც ადგენენ ევროპული სტატისტიკური სისტემის ხარისხის საერთო განმარტებას და მოიცავს ყველა შესაბამის სფეროს.

ევროპული სტატისტიკური კოდექსი შემუშავდა სტატისტიკური ორგანოების უფლებამოსილების გასაზრდელად და წარმოებული და გავრცელებული სტატისტიკური მონაცემების ხარისხისა და ხარისხის გასაუმჯობესებლად, რაც ხელს უწყობს შესაბამისი საერთაშორისო სტატისტიკური პრინციპების, მეთოდებისა და წესების თანმიმდევრულ გამოყენებას.

ევროპის სტატისტიკის პრაქტიკის კოდექსის მიღებით, ევროპის სტატისტიკურმა სისტემამ საკუთარ თავს დააკისრა კოდექსის პრინციპების პატივისცემა და მისი იმპლემენტაციის მიმართულებით მუშაობა. პირველი ნაბიჯი იყო საკუთარი თავის შეფასების კითხვარის (რომელიც პრაქტიკის კოდექსის პრინციპებისა და მაჩვენებლების დეტალიზებაა) შედგენა ევროსტატისა და ყველა იმ ეროვნული სტატისტიკის ინსტიტუტების მიერ, რომლებიც მიეკუთვნებიან ევროპული სტატისტიკის სისტემას. საკუთარი თავის შეფასების დასრულების მიზნით, ყველა ეროვნული სტატისტიკის ინსტიტუტმა და ევროსტატმა გაიარეს სათანადო შემოწმება 2006-2007 წლებში, რითაც დააფუძნეს კოდექსისადმი დამორჩილების წესი, განსაკუთრებით ინსტიტუციონალურ გარემოსა და სტატისტიკის გავრცელებასთან დაკავშირებულ სფეროებში. ევროკავშირის ქვეყნების ოფიციალური სტატისტიკა

²⁴ კორუფციასთან ბრძოლა საჯარო სამსახურებში - საქართველოში გატარებული რეფორმების ქრონიკა, რეკონსტრუქციისა და განვითარების საერთაშორისო ბანკი, თბილისი, 2012.

თავის საქმიანობაში ხელმძღვანელობს ასევე ევროპული სტატისტიკური სისტემის ხარისხის დეკლარაციით და ახდენს ამ დეკლარაციის რეალიზებას პრაქტიკაში.²⁵

ევროსტატი იყენებს ხარისხის უმაღლეს სტანდარტებს მის მიერ წარმოებული სტატისტიკისთვის. გამოყენებული სტატისტიკური მეთოდები და პროცესები ეფუძნება საერთაშორისოდ აღიარებულ მეცნიერულ პრინციპებს. ნიდერლანდების სტატისტიკა მუდმივად ცდილობს გააუმჯობესოს პროცესების ეფექტიანობა და თავისი სტატისტიკის ხარისხი. ევროპული სტატისტიკის ხარისხის დეკლარაციის მიხედვით, ევროსტატის მისია არის ის, რომ უზრუნველყოს ევროპის კავშირი და დანარჩენი მსოფლიო ეკონომიკისა და საზოგადოების შესახებ მაღალი ხარისხის ინფორმაციით ევროპულ, ეროვნულ და რეგიონულ დონეზე. ეს ინფორმაცია ხელმისაწვდომი უნდა იყოს ყველასათვის, პოლიტიკური გადაწყვეტილებების მიღების, კვლევისა და დებატების მიზნებისთვის.²⁶

ამ პრინციპების თანახმად, სტატისტიკის წარმოება და მისი წარმოების შედეგად მიღებული ინფორმაციის გავრცელება უნდა იყოს დამოუკიდებელი პოლიტიკური ან / და დაინტერესებული ჯგუფების გავლენისგან; ინფორმაციის გავრცელების შედეგად წარმოებისა და წარმოების მონაცემები უნდა ინახებოდეს სისტემატურ საფუძველზე, საიმედოობაზე და მიუკერძოებლობაზე, რომელიც მოიცავს სტატისტიკას, რომელიც დაფუძნებულია პროფესიულ სტანდარტებსა და ეთიკურ სტანდარტებზე, აგრეთვე გამჭვირვალების პოლიტიკასა და პრაქტიკაში, სტატისტიკური მონაცემების ყველა მომხმარებლისთვის, ამავე მხარესთან, დებულებები.²⁷

²⁵ ლ. ნადარაია, ზ. როგავა, კ. რუხაძე, ბ. ბოლქვაძე, საქართველოს საგადასახადო კოდექსის კომენტარები, წიგნი მეორე, 2012.

²⁶ გ. ნაჭყებია, სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილი (სახელმძღვანელო), თბილისი, 2011.

²⁷ სლავა ფეტელავა, კონკურენციის თეორია და ანტიმონოპოლიური რეგულირება საქართველოში, თბილისი, 2007 წ.

სტატისტიკის წარმოება უნდა გაკეთდეს სწორად, ზუსტად და თანმიმდევრულად, მათ შორის, სამეცნიერო კრიტერიუმების გამოყენებით, სტატისტიკური სტანდარტების, მეთოდოლოგიისა და რესურსების შესარჩევად, აგრეთვე სტატისტიკის წარმოების მიზნით გამოყენებული მეთოდოლოგიის საჯაროობის ჩათვლით; კონფიდენციალური ინფორმაცია, რომელიც ეხება დაკვირვების ნაწილს, რომელიც სტატისტიკური მიზნებისთვის შეგროვდა ადმინისტრაციული ან სხვა წყაროდან, უნდა ინახებოდეს.²⁸

საბაჟო სტატისტიკის ძირითადი პრინციპებია:

1. სახელმწიფო მონოპოლიის მიტოვების პრინციპი საგარეო ვაჭრობაში. ეს ნიშნავს, რომ საგარეო ვაჭრობა და ექსპორტ-იმპორტის ოპერაციები ხორციელდება არა ქვეყნის, არამედ ქვეყნის იურიდიული და ფიზიკური პირების მიერ. თუ ფიზიკური ან იურიდიული პირი გეგმავს გარიგებას შესაბამის უცხოელ პარტნიორთან ნებისმიერი მოქმედი კანონის შესაბამისად, ეს ნიშნავს რომ იგი ექვემდებარება ქვეყნის კანონებს. ამ შემთხვევაში, შესაბამისი ქვეყანა იღებს შესაბამისი ქვეყნის სავაჭრო ქვეყნის სტატუსს, თუმცა მათ შორის დიპლომატიური პოლიტიკური კავშირი ჯერ კიდევ ვერ დამყარდა.²⁹

2. თავისუფალი ვაჭრობის პრინციპი. ეს პრინციპი გულისხმობს, რომ ნებისმიერ ფიზიკურ ან იურიდიულ პირს შეუძლია ნებისმიერი საქონლისა და მომსახურების იმპორტი ან ექსპორტი ნებისმიერი რაოდენობით (თუ ამ საქონლის ან მომსახურების იმპორტი ან ექსპორტი აკრძალულია სპეციალური კანონით). ნათელია, რომ ეს შეზღუდვა არ ამცირებს საგარეო ვაჭრობის თავისუფლების ხარისხს.³⁰

²⁸ გ. ნაჭყებია, სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილი (სახელმძღვანელო), თბილისი, 2011.

²⁹ ლ. ნადარაია, ზ. როგავა, კ. რუხაძე, ბ. ბოლქვაძე, საქართველოს საგადასახადო კოდექსის კომენტარები, წიგნი მეორე, 2012.

³⁰ ლემუკ ბალცეროვიჩი, „თავისუფლება და განვითარება“, თბილისი, 2004 წ.

3. საგარეო ეკონომიკური ურთიერთობების სახელმწიფო რეგულირების პრინციპია, რომ საგარეო ვაჭრობის თავისუფლების პრინციპი არ შემოიფარგლება, თუ სახელმწიფო ხელს უწყობს ან შეზღუდავს ნებისმიერი სახის საქონლის იმპორტს ან ექსპორტს ოპტიმალური მონეტარული და ფისკალური პოლიტიკის მიზნებისათვის. ეს უნდა გაკეთდეს, პირველ რიგში, ეკონომიკური მეთოდებით. ასეთი მეთოდები ხორციელდება სატარიფო პოლიტიკის საშუალებით. საბაჟო ტარიფების გაზრდით ან შემცირებით, სახელმწიფოს შეუძლია დაარეგულიროს საგარეო ვაჭრობა. მაგალითად, იმპორტის საბაჟო გადასახადი შეიძლება გაიზარდოს შიდა წარმოების სტიმულირებისთვის. "განვითარებულ ქვეყნებში, საბაჟო გადასახადი 5-6% -მდე მერყეობს, ხოლო არგენტინაში 30%, ბრაზილიაში - 25%, კოლუმბიაში - 22%, აზიის და აფრიკის ღარიბი ქვეყნებში. საქართველო შუალედურ ადგილს ჰგავს 5-12% საბაჟო გადასახადის განაკვეთით. "

4. ერთიანი საბაჟო ტერიტორიის პრინციპი. ეს პრინციპი ნიშნავს, რომ დაუშვებელია სხვადასხვა საბაჟო რეჟიმის, საბაჟო წესებისა და საბაჟო გადასახადის განაკვეთების დაწესება ქვეყნის სხვადასხვა ტერიტორიულ ერთეულში. ისინი ერთნაირია თავიანთ ტერიტორიაზე და არ აქვთ უფლება, რომ ადგილობრივ ხელისუფლებას შემოიღონ საკუთარი ნორმები და ნორმები, გარდა ერთიანი, საჯაროდ დადგენილი ნორმებისა და ციფრებისა. ეს პრინციპი დაცულია საქართველოს კონსტიტუციის მე -3 მუხლში.³¹

5. საგარეო ეკონომიკური საქმიანობის მონაწილეთა თანასწორობა. საგარეო ეკონომიკური საქმიანობის იურიდიული და ფიზიკური პირები ტოლი უნდა იყვნენ დაბეგვრის საბაჟო სისტემასთან, ყველა მათგანი უნდა იხადოს ერთნაირი საგადასახადო განაკვეთები და ა.შ.³²

³¹ სლავა ფეტელავა, კონკურენციის თეორია და ანტიმონოპოლიური რეგულირება საქართველოში, თბილისი, 2007 წ.

³² ბ. ურიდია, საერთაშორისო საბაჟო კონვენციების კომენტარები, თბილისი, 2006.

6. საბაჟო პროცედურების დაჩქარებისა და გამარტივების პრინციპი. ეს იმას ნიშნავს, რომ საბაჟოზე უნდა იყოს ისეთი ინფრასტრუქტურა, რომელიც არ დააყოვნებს დიდ ხნით ტვირთებს და არ დააზარალებს შესაბამის ფორმებსა და ორგანიზაციებს.³³

ამგვარი პრინციპები ასევე უნდა გახდეს საბაჟო სტატისტიკური ორგანიზაციის საფუძველი საიმედო და საიმედო სტატისტიკური ინფორმაციის დროული მიღებისთვის. დადგენილია, რომ სტატისტიკური ინფორმაცია, რომელიც გადაეცემა სახელმწიფო ორგანოებს, საწარმოებს, დაწესებულებებს, ორგანიზაციებსა და მოქალაქეებს, უნდა იქნას გამოყენებული მხოლოდ საბაჟო მიზნებისათვის. კოდექსი ასევე იცავს ინფორმაციის კონფიდენციალურობას. "ინფორმაცია, რომელიც წარმოადგენს სახელმწიფო, კომერციული, საბანკო ან კანონით დაცული სხვა საიდუმლოებას, აგრეთვე კონფიდენციალურ ინფორმაციას (ინფორმაცია, რომელიც საჯაროდ არ არის ხელმისაწვდომი, რომელიც შეიძლება შელახოს ემიტენტის უფლებებს და კანონით დაცულ ინტერესებს), არ შეიძლება გამოქვეყნდეს ან გამოყენებულ იქნას საბაჟო თანამდებობის პირების მიერ. ამ მიზნით, მესამე მხარეს დაეცა, გარდა კანონით სხვა რამ თუ არის დადგენილი."³⁴

ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, საბაჟო სტატისტიკის დავალებების ფორმულირება შეიძლება იყოს შემდეგი:

- სტატისტიკის მიღება ექსპორტის და იმპორტის ზუსტი აღრიცხვის საფუძველზე;
- სტატისტიკური ანალიზი საგარეო სავაჭრო ნაკადის ძირითადი მიმართულებების, სტრუქტურისა და დინამიკის შესახებ;
- საკუთარი ინდექსების შექმნა და გაანგარიშება;

³³ ლ. ნადარაია, ზ. როგავა, კ. რუხაძე, ბ. ბოლქვაძე, საქართველოს საგადასახადო კოდექსის კომენტარები, წიგნი მეორე, 2012.

³⁴ ლ. ნადარაია, ზ. როგავა, კ. რუხაძე, ბ. ბოლქვაძე, საქართველოს საგადასახადო კოდექსის კომენტარები, წიგნი მეორე, 2012.

- სტატისტიკური ანალიზი საბაჟო სამართალდარღვევათა დინამიკის შესახებ;
- უზრუნველყოს, რომ საქართველოს საკანონმდებლო და აღმასრულებელი ორგანოები იყენებენ საგარეო ვაჭრობის საბაჟო სტატისტიკას და სპეციალური საბაჟო სტატისტიკას შესაბამისი სახელმწიფო პოლიტიკის გასატარებლად;
- საგარეო ვაჭრობის სტატისტიკის გამოყენებით ეროვნული ანგარიშების სისტემის შედგენა და ანგარიშსწორებათა ბალანსი და საერთაშორისო ორგანიზაციებისთვის წარდგენა.³⁵

თავი 2. საბაჟო სამსახურის ფუნქციონირების თავისებურებანი და მომსახურების ხარისხზე მოქმედი ფაქტორების ანალიზი

2.1 საბაჟო სერვისების კლასიფიცირება და მონიტორინგი

ზოგადად, საქონელზე კონტროლი გულისხმობს საქონელზე კონტროლს, რათა უზრუნველყოს საქართველოს კანონმდებლობის მოთხოვნების დაცვა საბაჟო ტერიტორიაზე და მის ფარგლებს გარეთ საქონლის შემოტანის შესახებ.³⁶

ჩვეულებრივ, საქონელი კონტროლდება საბაჟო კონტროლის ზონაში. საბაჟო კონტროლის ზონა არის სპეციალურად განსაზღვრული ზონა, სადაც ხორციელდება საბაჟო კონტროლის ზომები საქონლის / სატრანსპორტო საშუალებისა და პირების

³⁵ საქართველოს მთავრობის „50-დღიანი პროგრამა“ ანალიზი და შეფასებები, ფონდი: „ღია საზოგადოება - საქართველო“, N15, 2008

³⁶ საქართველოს მთავრობის „50-დღიანი პროგრამა“ ანალიზი და შეფასებები, ფონდი: „ღია საზოგადოება - საქართველო“, N15, 2008

მიმართ. საქონლის კონტროლი ასევე ნიშნავს საქონლის დროებით შენახვას არჩეული სასაქონლო ნივთის არჩევის დაწყებამდე ან მის შემდეგ. საბაჟო კონტროლის ზონები, ვინ ან რას ექვემდებარება საბაჟო კონტროლს, საბაჟო კონტროლის ფორმებსა და საბაჟო ოპერაციის განსაზღვრის ვადას განსაზღვრავს საქართველოს კანონმდებლობა.³⁷

საქართველოს საბაჟო ტერიტორია შემოიფარგლება საბაჟო საზღვრით, რომელიც ემთხვევა საქართველოს სახელმწიფო საზღვარს. საქონელი, რომელიც ხვდება საბაჟო კოდექსის მე -5 მუხლში მითითებულ სივრცეში, ავტომატურად ექვემდებარება მე -6 მუხლს, რომლის მიხედვითაც საქონელს ეძლევა საქართველოს საბაჟო სტატუსი ან უცხოური საქონელი.³⁸

ამ სტატუსის მინიჭება გულისხმობს ისეთი პროცედურების დაწყებას, როგორცაა საბაჟო შემოწმება და განბაჟება. საბაჟო შემოწმება არის საბაჟო თანამდებობის პირების ადმინისტრაციული მოქმედება, რომელიც მოიცავს მასში შემავალი მანქანების, შენობების ან საქონლის გარე შემოწმებას.

განბაჟების დროს, მანქანები და საქონელი არ იხსნება და არ ირღვევა ნივთების მთლიანობა. საბაჟო განბაჟება არის გარკვეული საბაჟო პროცედურების განხორციელება საქონლისა და მანქანების სათანადო საბაჟო პროცედურაში ჩასატარებლად და ამ რეჟიმის შეწყვეტის შესახებ. საქართველოს საბაჟო კოდექსი განსაზღვრავს განბაჟების დრო და ადგილს. ჩვეულებრივ, საბაჟო შემოწმება ხორციელდება იმ დროს და იმ ადგილას, რომელსაც საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო განსაზღვრავს - საბაჟო ორგანოს იმ ტერიტორიაზე, სადაც მდებარეობს ტვირთგამგზავნი, ტვირთგამგზავნი ან მათი სტრუქტურული ერთეული.³⁹

³⁷ სლავა ფეტელავა, კონკურენციის თეორია და ანტიმონოპოლიური რეგულირება საქართველოში, თბილისი, 2007 წ.

³⁸ გ. ხუციშვილი სამხედრო საინჟინრო საქმე, თბილისი 2004

³⁹ სლავა ფეტელავა, კონკურენციის თეორია და ანტიმონოპოლიური რეგულირება საქართველოში, თბილისი, 2007 წ.

საქართველოს საბაჟო საზღვრის გადაკვეთის მომენტში, საბაჟო ორგანოს მოთხოვნით, ასეთი საქონლისა და მანქანების მფლობელი ან მისი უფლებამოსილი პირი ასრულებს საბაჟო განბაჟების ოპერაციებს, რომლებიც აუცილებელია: შემოწმება, დატვირთვა, გადმოტვირთვა, ტრანსპორტირება, დაზიანებული შეფუთვის შეკეთება, გახსნა, შეფუთვა ან შეფუთვა. საწყობის მფლობელს ასევე მოეთხოვება გახსნას საწყობები, საწყობები და სხვა ადგილები, სადაც შესაძლებელია საქონლის და მანქანების გადაზიდვა, რომლებიც ექვემდებარება საბაჟო განბაჟებას. ეს ოპერაციები ხორციელდება მხოლოდ საბაჟო ორგანოს ნებართვით.⁴⁰

საქონლისა და სატრანსპორტო საშუალებების საბაჟო გადაადგილებასთან დაკავშირებული სხვა ოპერაციები ხორციელდება მეპატრონის ხარჯზე და არ უნდა გამოიწვიოს ამ მიზნით რაიმე სახელმწიფო ხარჯები. საქართველოს საბაჟო კოდექსი განსაზღვრავს პრიორიტეტულ წესებს განბაჟების მიზნით. მალფუჭებადი საქონლის, ცხოველების, საქონლის შემცველი საქონლის საბაჟო განბაჟება, რომელიც იგზავნება საქართველოს უმაღლეს სახელმწიფო ორგანოებში, აგრეთვე კატასტროფების, კატასტროფების, კატასტროფის და კატასტროფის საკითხებში დახმარების აღმოჩენა, უნდა განხორციელდეს გამარტივებული წესით და წესრიგში პრიორიტეტი. აკრძალულია საქონლის ან სატრანსპორტო საშუალების გამოყენება ან განლაგება, რომლებისთვისაც არ არის სრულყოფილი განბაჟება.⁴¹

საქონლისა და სატრანსპორტო საშუალების საქართველოს საბაჟო საზღვრის გადაკვეთისას, აგრეთვე საბაჟო რეჟიმის შეცვლისას საქონელი და სატრანსპორტო საშუალება ექვემდებარება დეკლარაციას საბაჟო ორგანოს მიერ. დეკლარაცია ფორმდება დადგენილი ფორმით, რომელშიც მოცემულია ზუსტი ინფორმაცია საქონლისა და მანქანების, მათი საბაჟო პროცედურის და საბაჟო მიზნებისათვის აუცილებელი სხვა ინფორმაციის შესახებ. საქართველოს საბაჟო კოდექსის თანახმად,

⁴⁰ საქართველოსა და ევროკავშირის შორის „პარტნიორობისა და თანამშრომლობის შესახებ“ შეთანხმება.

⁴¹ გ. ნაჭყებია, სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილი (სახელმძღვანელო), თბილისი, 2011.

საქონელი დეკლარირებულია საბაჟო ორგანოს მიერ, სადაც საქონელი რეგისტრირებულია. ის საშუალებები, რომლითაც ხდება საქონლის გადატანა, ექვემდებარება დეკლარაციას საქონელთან ერთად. საბაჟო კოდექსი განსაზღვრავს გემებისა და თვითმფრინავების გამოცხადების წესებს.⁴²

ისინი უნდა გამოცხადდეს საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე, დანიშნულების პორტში ან აეროპორტში, ასევე დანიშნულების პორტში ან გამგზავრების აეროპორტში. ცარიელი და სამგზავრო მანქანები გამოცხადებულია საქართველოს საბაჟო გადასასვლელში. საქონლის ხელით და ხელის ბარგით გადაადგილების შემთხვევაში, საბაჟო საზღვარზე, საბაჟო დეკლარაციაში წარდგენილია საქონელი.

საქართველოს საბაჟო საზღვრის გადაკვეთისას დეკლარანტი საბაჟო ორგანოს წარუდგენს ტვირთ-საბაჟო დეკლარაციას საბაჟო პროცედურებისთვის. პირი, რომელსაც აქვს პირადი ნივთები, ვალუტა და ფასიანი ქაღალდები, ავსებს და წარუდგენს დეკლარაციას საბაჟო ორგანოს.

ასევე, საქართველოდან საერთაშორისო ფოსტის გაგზავნისას გამგზავნი ავსებს გადაზიდვის დეკლარაციას. სპეციალური ტვირთის საბაჟო დეკლარაციის გამოყენების წესები და პირობები განისაზღვრება წესდებით. სტანდარტული ფორმით საბაჟო ორგანოსათვის წარდგენილ საბაჟო დეკლარაციებს ინფორმაციულია და მათი გამოყენება ამ მიზნებისათვის სხვადასხვა მიზნებისთვის შეუძლიათ: სამართალდამცავი ორგანოები (კონტრაბანდისა და სხვა საბაჟო დარღვევების წინააღმდეგ ბრძოლისთვის), დაბეგვრა (მაგალითად, საგადასახადო დეკლარაცია) და სხვა. დეკლარაციის ფორმა და წესი, აგრეთვე საბაჟო მიზნებისათვის საჭირო ინფორმაციის ჩამონათვალი განისაზღვრება დადგენილი წესით. დეკლარაციის ფორმებია: წერილობითი, ზეპირი და ელექტრონული მონაცემების გადაცემა.

ამრიგად, საბაჟო დეკლარაცია არის საბაჟო კონტროლის ქვეშ მყოფი საქონლის დოკუმენტური და ფიზიკური წარმოდგენა. დოკუმენტური დეკლარაცია ნიშნავს

⁴² გ. ხუციშვილი სამხედრო საინჟინრო საქმე, თბილისი 2004

საკოლექციო დეკლარაციის წარმოდგენას, რომელიც შედგენილია საბაჟო კონტროლის ქვეშ მყოფი თანმხლები დოკუმენტის საფუძველზე (პირველადი დოკუმენტები). ფიზიკური დეკლარაცია ნიშნავს საქონლის პირდაპირ მიწოდებას ფიზიკური კონტროლისთვის.⁴³

დოკუმენტური დეკლარაციის საბაჟო კონტროლის ეს ტიპი არის სამოქალაქო საბაჟო სისტემების განვითარების შედეგი. პირველ რიგში, საბაჟო დეკლარაციებისა და დოკუმენტების თანამედროვე ფორმა გამოჩნდა მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ, როდესაც შეიქმნა საერთაშორისო ვალუტის და საბაჟო სავაჭრო ორგანიზაციების შექმნა.

საქონლის კონტროლის დაწყებამდე მნიშვნელოვანია იმის დადგენა, ექვემდებარება თუ არა საქონელი ან მათი იმპორტიორები საბაჟო კონტროლს. როგორც კი დადგინდა, რომ საქონელი და მათი იმპორტიორები არ არიან გათავისუფლებული საბაჟო კონტროლისაგან, ჩვენ უნდა დავადგინოთ საქონლის კონტროლის მიზანი. სახელმძღვანელოს მიზნებისათვის, საქონლის კონტროლის მიზანი შეიძლება იყოს:

სასაზღვრო საკარანტინო კონტროლი - ხორციელდება ფიტოსანიტარიული, ვეტერინარული ან სანიტარული კონტროლის ქვეშ დაქვემდებარებულ საქონელთან მიმართებაში.⁴⁴

ორმაგი გამოყენების პროდუქტის კონტროლი - ვრცელდება იმ საქონელზე (კომპიუტერული პროგრამის ან / და ტექნოლოგიის ჩათვლით), რომელიც შეიძლება გამოყენებულ იქნას როგორც სამოქალაქო, ისე სამხედრო მიზნებისათვის, ასევე ბიოლოგიური და / ან ქიმიური იარაღი, ბირთვული იარაღი ან სხვა ასაფეთქებელი

⁴³ ევროპის სამეზობლო პოლიტიკა, სამოქმედო გეგმა ევროკავშირი-საქართველო. ევროპული სამეზობლო პოლიტიკის საქართველო-ევროკავშირის სამოქმედო გეგმის (ENP AP) განხორციელების გეგმა.

⁴⁴ საქართველოსა და ევროკავშირის შორის „პარტნიორობისა და თანამშრომლობის შესახებ“ შეთანხმება.

მოწყობილობები, რომლებიც შეიცავს ბირთვული მასალა. გააკეთეთ არც თუ ისე ასაფეთქებელი სამიზნე.⁴⁵

სპეციალური კონტროლი არის ვალუტის, იარაღისა და სამხედრო აღჭურვილობის, კულტურული საკუთრების, ქიმიური ნარჩენების, ნარკოტიკების / პრეკურსორების და ინტელექტუალური საკუთრების დაცვა.

უნდა აღინიშნოს, რომ დეკლარაცია არის დოკუმენტი, რომელიც შეიცავს სრულ ინფორმაციას ტვირთის, საბაჟო ღირებულების, შეფუთვის, საგადასახადო რეჟიმის, თანხის შესახებ. იგი ემყარება ძირითადი პროდუქტის დოკუმენტებს: ინვოისი ან ინვოისი, კომერციული კონტრაქტი, წარმოშობის სერთიფიკატი და შეფუთვა და ა.შ.⁴⁶

ჟენევის 1982 წლის 21 მაისის საერთაშორისო კონვენცია ადგენს შეთანხმების პრინციპებს საბაჟო კონტროლის ტიპების შესახებ, ზომების ერთობლიობას, რომელიც გამოიყენება იმ ნორმებისა და კანონების უზრუნველსაყოფად, რომელზეც პასუხისმგებლობა ეკისრება საბაჟო ორგანოს. ჟენევის საერთაშორისო კონვენციის თანახმად, "საკონტროლო მომსახურება მოიცავს ნებისმიერ მომსახურებას, რომელიც პასუხისმგებელია საბაჟო, ჯანმრთელობის, ვეტერინარული, ფიტოსანიტარიული, ტექნიკური სტანდარტების, ტვირთის ხარისხის ან სხვა კონტროლის განხორციელებაზე, რომელიც რეგულარულად ექვემდებარება ტვირთის იმპორტს, ექსპორტსა და ტრანზიტს." კონვენცია მოითხოვს: საჭიროების შემთხვევაში და შესაძლებელია, საქონლის ხარისხის კონტროლის ან ნებისმიერი სხვა ტიპის მაკონტროლებელი ორგანიზაციის პირობები, რამდენადაც ეს შესაძლებელია, კოორდინირებული იქნება საბაჟო კონტროლთან. იმ შემთხვევებში, როდესაც აუცილებელია რამდენიმე ტიპის კონტროლის განხორციელება ერთ ადგილზე,

⁴⁵ ევროპის სამეზობლო პოლიტიკა, სამოქმედო გეგმა ევროკავშირი-საქართველო. ევროპული სამეზობლო პოლიტიკის საქართველო-ევროკავშირის სამოქმედო გეგმის (ENP AP) განხორციელების გეგმა.

⁴⁶ „საჯარო სამართლის იურიდიული პირის - თავისუფალი ვაჭრობისა და კონკურენციის სააგენტოს შექმნის შესახებ“ საქართველოს პრეზიდენტის 2010 წლის 26 თებერვლის №143 ბრძანებულება.

კომპეტენტურმა ორგანოებმა უნდა მიიღონ ყველა საჭირო ზომა, რათა უზრუნველყონ კონტროლი ერთდროულად ან რაც შეიძლება სწრაფად.

2.2 საბაჟო სასაქონლო ოპერაციების ზოგადი მიმოხილვა და მათი ეკონომიკური მნიშვნელობა

ბოლო წლების განმავლობაში საქართველოში განხორციელებულმა ეკონომიკურმა რეფორმებმა მყარი საფუძველი შექმნა საბაჟო ურთიერთობების გამარტივებისთვის. მსოფლიო ეკონომიკურ სივრცეში ინტეგრაციამ, საერთაშორისო ორგანიზაციებთან თანამშრომლობამ ხელი შეუწყო საბაჟო კანონმდებლობის რეგულირებას საერთაშორისო დონეზე აღიარებული ნორმების შესაბამისად, უცხო ქვეყნის საბაჟო პოლიტიკის პრაქტიკის ჰარმონიზაციასა და გაერთიანებაში.⁴⁷

საბაჟო პოლიტიკის გატარებისას, საქართველო, პირველ რიგში, ითვალისწინებს ისეთ მნიშვნელოვან დებულებებს, როგორცაა:

o სამართლიანი კონკურენციის ხელშეწყობა;

o ვაჭრობა დისკრიმინაციის გარეშე;

o ძირითადად სატარიფო მეთოდების გამოყენება შიდა ბაზრის დასაცავად;

o ეკონომიკური რეფორმების წახალისება;

o დავების მოგვარება კონსულტაციისა და მოლაპარაკების გზით;

o საბაჟო ტარიფების თანდათანობითი შემცირება;

⁴⁷ ევროპის სამეზობლო პოლიტიკა, სამოქმედო გეგმა ევროკავშირი-საქართველო. ევროპული სამეზობლო პოლიტიკის საქართველო-ევროკავშირის სამოქმედო გეგმის (ENP AP) განხორციელების გეგმა.

კონკურენტულ გარემოში თავისუფალი ვაჭრ⁴⁸ობის ბაზრის მოთხოვნილების პროგნოზირებადი და გაფართოება.

საგარეო ვაჭრობაზე სახელმწიფო მონოპოლიის გაუქმებით და საგარეო ეკონომიკური საქმიანობის ლიბერალიზაციით, სახელმწიფოებრივი მიდგომა ფინანსებთან დაკავშირებული დანაშაულებისა და უფრო კონკრეტულად საბაჟო წესებთან მიმართებაში, შეიცვალა და უფრო მობილური გახდა. ეს აშკარად დადასტურებულია იმითაც, რომ მიღებულ იქნა ახალი საგადასახადო კოდექსი, რამაც განაპირობა მიმდინარე საბაჟო კოდექსი.⁴⁹

აღსანიშნავია, რომ საქართველოს მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციაში შესვლას მრავალი კონფლიქტური შეფასება მოჰყვა. მეცნიერთა პოზიტიური და უარყოფითი მხარეები საგულდაგულოდ იქნა გაანალიზებული და მეცნიერულად დასაბუთებული.⁵⁰

ამასთან, ამ საკითხთან დაკავშირებით ზოგიერთი მეცნიერისა და პრაქტიკოსის სკეპტიციზმის მიუხედავად, უნდა აღინიშნოს, რომ საქართველოს WTO- ს შეერთებამ მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანა ქვეყნის გლობალურ ეკონომიკურ სივრცეში ინტეგრაციის, საერთაშორისო სტანდარტებთან ჰარმონიზაციის, და შეღავათიანი ბაზრის განვითარებადი ქვეყნების ქართული პროდუქციისთვის. მონობის შესაძლებლობები და, რაც მთავარია, საბაჟო კანონმდებლობის გაუმჯობესების მიზნით, მუშაობა უფრო აქტიური გახადოს.⁵¹

ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, არ შეიძლება უგულებელვყოთ მითითება საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის დებულებებზე,

⁴⁸ ე. ჯგერენაია, საბაჟო საქმის ტექნოლოგიის საფუძვლები, თბილისი, 2002.

⁴⁹ ე. ჯგერენაია, საბაჟო საქმის ტექნოლოგიის საფუძვლები, თბილისი, 2002.

⁵⁰ ევროკავშირის ფუნქციონირების სადამფუძნებლო ხელშეკრულება.

⁵¹ ევროპის სამეზობლო პოლიტიკის სამოქმედო გეგმის შესრულება საქართველოში 2011 წელს - სამოქალაქო საზოგადოების წარმომადგენელთა შეფასება, თბილისი, 2012.

ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევაზე, საბაჟო წესების დარღვევასთან დაკავშირებით, აგრეთვე ამ წესებს შორის განსხვავებებზე. კერძოდ, საქართველოს ძველ სისხლის სამართლის კანონმდებლობაში, საბაჟო დანაშაულები, საბაჟო სამართალდარღვევები განიხილებოდა, როგორც სახელმწიფო დანაშაულების ნაწილი (ტრადიციულად ”კონტრაბანდი“), როგორც საგარეო ვაჭრობის მონოპოლიის დარღვევა.⁵²

როგორც უკვე აღვნიშნეთ, საგარეო ვაჭრობის გაუქმებისა და საგარეო ეკონომიკური საქმიანობის ლიბერალიზაციის შემდეგ, ამ კონკრეტული დანაშაულის არსი შეიცვალა. საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსში, დანაშაული, რომელსაც ეწოდება „საბაჟო წესების დარღვევა“, კვალიფიცირდება, როგორც ეკონომიკური დანაშაული და პირველ ადგილს იკავებს ფინანსურ დანაშაულთა შორის. მიგვაჩნია, რომ ეს გადაწყვეტილება საკმაოდ ლოგიკურია, რადგან დანაშაულის პირდაპირი ობიექტია ეკონომიკური ეკონომიკური და, კერძოდ, ფინანსური ინტერესები, კერძოდ, სახელმწიფოს ეკონომიკისთვის მიყენებული ზიანი, რადგან საბაჟო გადასახადები და გადასახადები ბიუჯეტში არ შედის.⁵³

2.3 საქართველოს საბაჟო სისტემაში მომსახურების ეფექტიანობის შეფასება

საქონლის იმპორტის და ექსპორტისთვის კანონით მოთხოვნილ რამდენიმე სავალდებულო ლიცენზიას, ნებართვას და სერტიფიკატს საბაჟო ორგანოს გადასცემდნენ. ინდივიდუალური პროდუქტის ჯგუფებზე გაცემული იმპორტის-

⁵² ევროკავშირის 2002 წლის 16 დეკემბრის №1/2003 რეგულაცია კონკურენციის წესების შესრულების თაობაზე.

⁵³ გ. ხუციშვილი სამხედრო საინჟინრო საქმე, თბილისი 2004

ექსპორტის ლიცენზიები, ნებართვები და სერთიფიკატები ჯერჯერობით გაიცა სხვადასხვა სახელმწიფო ორგანოებმა თავიანთი ექსკლუზიური კომპეტენციის ფარგლებში, საქართველოს მთავრობის მიერ მინიჭებული განსაკუთრებული უფლებამოსილების ფარგლებში.⁵⁴

მაგალითად, ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრომ გამოუშვა ორმაგი დანიშნულების საქონლის ექსპორტის ნებართვა; სოფლის მეურნეობის სამინისტროს საქვეუწყებო დაწესებულებებმა გაცემეს ლიცენზიები ექსპორტის, იმპორტის და ტრანზიტისა და ფიტოსანიტარიული და ვეტერინარული საქონლის სერთიფიკატების მისაღებად; ეკოლოგიისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრომ გასცა ნებადართული შეზღუდული გამოცემის მასალების იმპორტისთვის და ა.შ.⁵⁵

როგორც ახალი ინიციატივის ნაწილი, ზემოაღნიშნული ლიცენზიების, ნებართვების და სერთიფიკატების გაცემის უფლებამოსილება მიენიჭა აგრეთვე საბაჟო ორგანოს. ეს ხელს არ უშლის სხვა სახელმწიფო ორგანოებს კვლავაც გასცენ ნებართვების გაცემა და მათი კომპეტენციის ფარგლებში. არჩევანი მარტივია, რომ ბიზნესმენს საბაჟო მომსახურებაზე წვდომა ჰქონდეს ან დაუკავშირდეს სხვა უფლებამოსილ სამთავრობო უწყებას. ეს ცვლილება უნდა იყოს მისასალმებელი, რადგან იგი მიზნად ისახავს კერძო სექტორის უკეთეს მომსახურებას და კომფორტის უზრუნველყოფას.⁵⁶

არასწორი პრაქტიკა იყო დღგ-ის მიზნებისთვის საგადასახადო ბაზის გაანგარიშება მხოლოდ საბაჟო ღირებულებით. დღგ-ით იბეგრება საქონლის საბაჟო ღირებულების შესახებ + საქართველოში ამ საქონელზე გატარებული ყველა ხარჯი (საბაჟო, საკომისიო, შეფუთვა და სადაზღვევო მომსახურება). შესაბამისად, საქართველოში

⁵⁴ ევროპის სამეზობლო პოლიტიკის სამოქმედო გეგმის შესრულება საქართველოში 2011 წელს - სამოქალაქო საზოგადოების წარმომადგენელთა შეფასება, თბილისი, 2012.

⁵⁵ ევროკავშირის 2002 წლის 16 დეკემბრის №1/2003 რეგულაცია კონკურენციის წესების შესრულების თაობაზე.

⁵⁶ გ. ურიდია, ფრიდონ რუხაია, საბაჟო საქმის თეორია, თბილისი, 2009.

შემოტანილ უცხოურ საქონელს უნდა მიეწოდოს ყველა ლოჯისტიკური მომსახურება დღგ-ს გარეშე. პრინციპია, რომ უცხოური საქონლისთვის მიწოდებული სერვისები საქონლის ნაწილია, ხოლო თუ საქონელი გაათავისუფლეს უფასო მიმოქცევაში, მაშინ მომსახურება იბეგრება საქონლის ნაწილად. თუ საქონელი დატოვებს საქართველოს ტერიტორიას ტრანზიტის ან რეექსპორტის შემთხვევაში, მაშინ ამ საქონლისთვის გაწეული მომსახურებისთვის დღგ არ გადაიხდება და არ დარჩება საქართველოში. პრინციპში, მნიშვნელოვანია, რომ დღგ უკავშირდება საქონლის სტატუსს, ანუ უცხოური საქონლის მომსახურებას არ ექვემდებარება დამატებული ღირებულების გადასახადი და საქონლის საბაჟო ოპერაციის განსაზღვრისას შედის დღგ-ს დღის წესრიგში (არა მხოლოდ იმპორტი, დროებითი იმპორტი, გადამუშავება და ა.შ.).⁵⁷

უნდა ითქვას, რომ პროფესიული უნარების ბოლოდროინდელი გაუმჯობესებისა და ახალი თანამშრომლების დაქირავების შემდეგ, საბაჟო პერსონალი თითქმის მთლიანად შეიცვალა. მასობრივი ცვლილებები იყო ანტიკორუფციული კამპანიის ნაწილი. კორუფციასთან ბრძოლაში საკადრო ცვლილებებმა მართლაც შედეგი გამოიღო, მაგრამ შემოსავლების სამსახურმა უნდა უზრუნველყოს თანამშრომლების პროფესიონალური ზრდა.⁵⁸

პირველ რიგში, უნდა აღინიშნოს პერსონალის მართვის განყოფილების შექმნა, რომელსაც ხელმძღვანელობს ახალი მენეჯმენტი. მნიშვნელოვანი ცვლილებაა USAID- ის ტექნიკური დახმარების პროექტთან თანამშრომლობით გაკეთებული სამუშაოს აღწერილობების შემუშავება. როგორც შედეგი. სამუშაოს აღწერილობები მომზადდა ძირითადი განყოფილების განყოფილებისთვის.⁵⁹

⁵⁷ გ. ხუციშვილი სამხედრო საინჟინრო საქმე, თბილისი 2004

⁵⁸ ე. ჯგერენაია, საბაჟო საქმის ტექნოლოგიის საფუძვლები, თბილისი, 2002.

⁵⁹ ევროპის სამეზობლო პოლიტიკის სამოქმედო გეგმის შესრულება საქართველოში 2011 წელს - სამოქალაქო საზოგადოების წარმომადგენელთა შეფასება, თბილისი, 2012.

სამუშაო აღწერილობა დადებითად იმოქმედებს დაქირავებაზე, სასწავლო საჭიროებების განსაზღვრაზე, თანამშრომელთა შეფასებასა და დაწინაურებაზე და ა.შ.

მნიშვნელოვანი ცვლილება იყო საბაჟო და სასაზღვრო პოლიციის ერთობლივი ოპერაციული სისტემის „სახის“ დანერგვა. ეს სისტემა გამოიყენება საქართველოს საზღვარზე გადაკვეთ პირთა და მანქანების დასარეგისტრირებლად. სისტემა ზრდის სასაზღვრო ორგანოებს შორის კოორდინაციის ხარისხს, იმ პირობით, რომ ორივე სასაზღვრო სააგენტო ერთ მონაცემთა ბაზაში მუშაობს და ინფორმაცია და პროცედურები არ არის დუბლირებული. ასეთი სისტემები ფართოდ გამოიყენება მრავალ განვითარებულ ქვეყანაში და არის საზღვრის ინტეგრირებული მართვის კარგი მაგალითი.⁶⁰

წარმატებული გამოცდილების გაცვლის თვალსაზრისით, მნიშვნელოვანი პროგრესი იქნა მიღწეული თურქეთის რესპუბლიკასთან თანამშრომლობის ამ სფეროში. თურქული და ქართული საბაჟო ინფორმაციას გაცვლიან სარფის საბაჟო პუნქტით გადაზიდულ საქონელზე. გადაწყვეტილება დაეფუძნა 2010 წლის ურთიერთგაგების მემორანდუმს მხარეთა შორის საზღვრების ერთობლივი მართვის შესახებ. მემორანდუმი ეხება საბაჟო გამშვებ პუნქტებს - ქარჩახსა და სარფს.⁶¹

მნიშვნელოვანია საბაჟო თანამშრომლობაზე საუბრისას, შევეხოთ ერთი ფანჯრის პრინციპს. საგულისხმოა, რომ, ბიზნესისთვის „ერთი ფანჯრის“ პრინციპის შეთავაზება ბიუროკრატიული ბარიერების გამარტივების ყველაზე იოლი და ყველაზე სწრაფად აღსრულებადი საშუალებაა. ერთი ფანჯრის პრინციპი კერძო პირებისთვის იკვე ამოქმედდა საბაჟო სისტემაშიც. ეს აუცილებელი და ხელშემწყობი გარემოებაა, როგორც იმპორტისთვის, ასევე ექსპორტისთვისაც.

⁶⁰ გ. ურიდია, ფრიდონ რუხაია, საბაჟო საქმის თეორია, თბილისი, 2009.

⁶¹ ევროპის სამეზობლო პოლიტიკის სამოქმედო გეგმის შესრულება საქართველოში 2011 წელს - სამოქალაქო საზოგადოების წარმომადგენელთა შეფასება, თბილისი, 2012.

„ერთი ფანჯრის პრინციპის“ სისტემის ძირითადი მიზანი მატერიალური და დროის რესურსის დაზოგვაა, როგორც ხელისუფლების, ისე კომპანიების მხრიდან.

ინფორმაციის გაცვლის პრაქტიკა ხელს შეუწყობს მხარეთა კოორდინირებულ მუშაობას, რასაც მოჰყვება მოსახერხებელი პროცედურები, რაც დაზოგავს დროს და გაზრდის გამტარუნარიანობას. არსებობს სასაზღვრო კონტროლის მთელი რიგი ღონისძიებები, სადაც მეზობელ საბაჟოებს ერთმანეთის დახმარება შეუძლიათ, მაგალითად, სასაზღვრო სასაზღვრო სასაქონლო მხარეს გადის წონის და სკანირების პროცედურა, ორივე მხრიდან. საბაჟო ოფიცერს შეუძლია გადაწყვიტოს სატრანსპორტო საშუალების გახსნა და საქონლის შემოწმება საექვო გარემოებებთან დაკავშირებით, იმავე გარემოებების გამო, მეზობელ ქვეყანაში მყოფ მოხელეს შეუძლია გადაწყვიტოს შემოწმება საზღვრის მეორე მხარეს. ინფორმაციის გაცვლის შემთხვევაში, პროცედურების დუბლირება მარტივია.⁶²

საკმარისია ამის გაკეთება მხოლოდ საზღვრის ერთ მხარეს, და შედეგს მეორეზე წარუდგინოს. თანამშრომლობის კიდევ ერთი გზა იქნება მომხმარებლის რესურსების ინფრასტრუქტურის განვითარებისათვის საჭირო რესურსების დაზოგვა. ეს მოიცავს ძვირადღირებული საკონტროლო ხელსაწყოებს, რომლებიც შეიძლება მოეწყოს ისე, რომ საბაჟო გამოიყენოს საზღვრის ორივე მხარეს და იმავე საზღვარზე ორი ლაბორატორიის შექმნა აღარ არის საჭირო.⁶³

თანამშრომლობის შემდგომმა გაღრმავებამ შეიძლება გავლენა მოახდინოს ერთობლივი ოპერაციების და ერთობლივი რისკების მართვის სისტემის შემუშავებაზე.

⁶² გ. ურიდია, ფრიდონ რუხაია, საბაჟო საქმის თეორია, თბილისი, 2009.

⁶³ გ. ხუციშვილი სამხედრო საინჟინრო საქმე, თბილისი 2004

თავი 3. საბაჟო სისტემის განვითარება და ძირითადი მიმართულებები

3.1 საბაჟო რეგულირება, როგორც ეკონომიკური უსაფრთხოების ინსტრუმენტი

ჩვენ განვიხილავთ ეკონომიკურ უსაფრთხოებას, ქვეყნის ეკონომიკის უსაფრთხო განვითარებას და ქვეყნის სხვა ტერიტორიულ ერთეულებს, როგორც ნორმალურ ეკონომიკურ სისტემას, რათა შევინარჩუნოთ და განვვითარდეთ ამ გეოგრაფიულ მხარეში მცხოვრები ადამიანების საარსებო საშუალებები, უზრუნველვყოთ ნორმალური, გამძლე პირობები მათი მატერიალური და სულიერი საჭიროებებისთვის. ოფისის უნარები. ეს კონკრეტული ქვეყნის ეროვნული-სახელმწიფოებრივი თვითმყოფადობის გარანტიაა და მისი მოსახლეობის სასიცოცხლო ინტერესების მუდმივი განხორციელება.⁶⁴

ეკონომიკური უსაფრთხოების დაცემა ყოველთვის იყო და ყოველთვის იქნება საზოგადოების თითოეული საზრუნავი მისი თითოეული წევრის მხრიდან. მაგრამ მისი მნიშვნელობა განსაკუთრებით მწვავეა ეკონომიკური, პოლიტიკური, სოციალური, დემოგრაფიული, გარემოსდაცვითი და სხვა პროცესებისა და მოვლენების სერიოზული კრიზისის დროს, რადგან ქვეყანა გადადის ერთიანი სოციალურ-ეკონომიკური სისტემიდან ახალ სისტემაზე, რომელიც დაფუძნებულია დემოკრატიულ ფასეულობებზე.⁶⁵

⁶⁴ ევროკავშირის 2002 წლის 16 დეკემბრის №1/2003 რეგულაცია კონკურენციის წესების შესრულების თაობაზე.

⁶⁵ გ. ურიდია, ფრიდონ რუხაია, საბაჟო საქმის თეორია, თბილისი, 2009.

ეკონომიკური უსაფრთხოება ეროვნული უსაფრთხოების ერთიანი სისტემის განუყოფელი ნაწილია, რომელიც მოიცავს ქვეყნის თავდაცვისუნარიანობის უზრუნველყოფას, საზოგადოებაში სოციალური სიმყარის მიღწევას, გარემოსდაცვითი კატასტროფებისგან დაცვას და ქვეყნის რეგიონებისა და სხვა ტერიტორიულ-ადმინისტრაციული ერთეულების ერთობლივი განვითარებას, რაც შეიძლება, რამდენადაც ეს შესაძლებელია. ამ სისტემაში ყველა მიმართულება დიალექტიკურად არის დაკავშირებული და ერთმანეთთან დაკავშირებული: სამხედრო უსაფრთხოება ეკონომიკის უსაფრთხო განვითარების გარეშე შეუძლებელია; ვერ მიიღწევა ქვეყნის ეკონომიკური უსაფრთხოება მისი რეგიონების არათანაბარი განვითარების პირობებში; ჩვენ ვერ მივაღწევთ არც სამხედრო უსაფრთხოებას, არც ეკონომიკურ უსაფრთხოებას და არც რეგიონების თანაბარ მდგრად განვითარებას; ჩვენი მთელი ძალისხმევა უშედეგოდ იქნება, საზოგადოებაში საზოგადოების თანხმობის გარეშე; ეკოლოგიური კატასტროფების შედეგების გადალახვა შეუძლებელია ძლიერი და მუდმივად განვითარებადი, პროგრესირებადი ეკონომიკის გარეშე და მრავალი სხვა. მაგრამ ამ დიალექტიკური ერთიანობის ფონზე ჩამოთვლილ მიმართულებებს შორის, ეკონომიკური უსაფრთხოება ასევე გადამწყვეტ როლს ასრულებს ეროვნული უსაფრთხოების ერთიანი სისტემის ყველა კომპონენტს შორის. ეს არის უსაფრთხოების ნებისმიერი სხვა ჩარჩოს საფუძველი.⁶⁶

ამავე დროს, ეკონომიკური უსაფრთხოება თავისთავად არის წარმოდგენილი, როგორც რთული შიდა სტრუქტურა, რომელთაგან ყველაზე მნიშვნელოვანია: ეკონომიკური დამოუკიდებლობა და მისი ლოგიკური შედეგი - პოლიტიკური დამოუკიდებლობა; რეგიონების და სხვა ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული ერთეულების მდგრადი და სამართლიანი განვითარება, ეროვნული ეკონომიკის სტაბილურობა და ეფექტურობა; თვითგანვითარებისა და წინსვლის სტიმულირების

⁶⁶ ევროპის სამეზობლო პოლიტიკის სამოქმედო გეგმის შესრულება საქართველოში 2011 წელს - სამოქალაქო საზოგადოების წარმომადგენელთა შეფასება, თბილისი, 2012.

უნარი, რაც საბოლოოდ იწვევს სოციალური წარმოების რაოდენობისა და ხარისხის მუდმივ ზრდას.⁶⁷

მსოფლიო ეკონომიკის თანამედროვე კომპლექსურ, წინააღმდეგობრივ და წინააღმდეგობრივ განვითარებაში, ჩვენ არ ვთვლით ეკონომიკურ და პოლიტიკურ დამოუკიდებლობას, როგორც აბსოლუტური ხასიათის ელემენტს, ან როგორც ფენომენს, რომელიც წარმოიქმნება მსოფლიო ეკონომიკური ურთიერთობების შედეგად. ამის საპირისპიროდ, შრომის საერთაშორისო დაყოფა მოწინავე დონეზე, ცალკეული ქვეყნების ეკონომიკა, გლობალიზაციის პროცესები, რომლებიც დაკავშირებულია ეროვნული ეკონომიკის დამოუკიდებლობის ობიექტურ საჭიროებასთან, ჩვენი შეფასებით, ეროვნული რესურსების მდგომარეობიდან მართვის მექანიზმის რაციონალური და ეფექტური გამოყენებისთვის, ეს ხელსაქმის მექანიზმებია მუდმივი შენახვა, წარმოების პრობლემები, მისი ეფექტურობა და მიღწევების დონის ხარისხი და შემდგომი განვითარება, რაც უზრუნველყოფს პროდუქტსა თუ მომსახურებას უფრო მაღალ კონკურენტულ კურსით მსოფლიო ბაზარზე საერთაშორისო სამეცნიერო, ტექნიკური და ეკონომიკური ურთიერთობები თანაბარი მონაწილეობის კუთხისთ.⁶⁸

ეროვნული ეკონომიკის სტაბილურობა და ეფექტურობა გულისხმობს საკუთრების ყველა ფორმის დაცვას, თავისუფალი საწარმოს განვითარებისთვის ხელსაყრელი ეკონომიკური საქმიანობის პირობებისა და გარანტიების შექმნას, სამეწარმეო უნარ-ჩვევების წარმოქმნისათვის მოტივაციური ფაქტორების გაძლიერებას, „ეკონომიკური თამაშის“ სამოქალაქო წესების დამკვიდრებას. სამართლიანობა და შემოსავლის

⁶⁷ ევროკავშირის 2002 წლის 16 დეკემბრის №1/2003 რეგულაცია კონკურენციის წესების შესრულების თაობაზე.

⁶⁸ გ. ურიდია, ფრიდონ რუხაია, საბაჟო საქმის თეორია, თბილისი, 2009.

სამართლიანი განაწილება, რაც გამორიცხავს ეკონომიკის კრიმინალიზაციას. , სოციალური დაძაბულობა და სხვა უარყოფითი მოვლენები.⁶⁹

ეკონომიკის უსაფრთხო განვითარების უზრუნველყოფა არის ადამიანის საზოგადოების ჩამოყალიბებისა და მონათესავე სახელმწიფოს წარმოშობის შედეგი. კაცობრიობის განვითარების მთელი ისტორიის განმავლობაში, ის ყოველთვის იყო სისხლისმსმელი სუბიექტი ადამიანებისთვის და სხვადასხვა ეტაპზე იღებდა სხვადასხვა ფორმებს, თვისებებს და დატვირთვას. ზოგჯერ, თუ ეს დაკავშირებული იყო ქვეყნის სამხედრო ძალასთან ან გარემოსთან და ა.შ., მისი მთავარი ამოცანა ყოველთვის იყო და დარჩება მომავალში ადამიანის სიცოცხლისუნარიანობის შენარჩუნებისა და გაძლიერების პრობლემა. იგი შორეული წარსულიდან მოდის და ასოცირდება ძველი აღმოსავლეთის ხალხის, ძველი სამყაროსა და ფეოდალური საუკუნეების ხალხის იდეასთან. მათ უსაფრთხო ეკონომიკა განიხილეს, როგორც მათი ქვეყნების სოციალურ-ეკონომიკური და სოციალურ-პოლიტიკური ყოფნის საფუძველი. მერკანტილიზმი, კლასიკური პოლიტიკური ეკონომიკის წარმომადგენლები, გერმანიის ისტორიული სკოლის თეორეტიკოსები, კეინელები და კეინელები, ნეო-მერკანტილიზმი და სხვები, ქადაგებდნენ არსებითად უსაფრთხო განვითარების სტრატეგიების თეორიას.⁷⁰

მიუხედავად იმისა, რომ მათი განცხადებები, თუ თეორიულად და პრაქტიკულ ნაშრომში აშკარად არ არის ჩამოყალიბებული უსაფრთხო განვითარება, მაგრამ, რადგან მათი მთავარი მიზანი ყოველთვის იყო ხალხის სიცოცხლისუნარიანობის გაზრდა, მეურნეობრიული საქმიანობა; გაუმჯობესება და განვითარება, მიგვაჩნია, რომ ეს ყველაფერი პირდაპირ კავშირშია და ასახავს უსაფრთხო ქვეყნის შინაარსის

⁶⁹ ევროპის სამეზობლო პოლიტიკის სამოქმედო გეგმის შესრულება საქართველოში 2011 წელს - სამოქალაქო საზოგადოების წარმომადგენელთა შეფასება, თბილისი, 2012.

⁷⁰ გ. ურიდია, ფრიდონ რუხაია, საბაჟო საქმის თეორია, თბილისი, 2009.

განვითარებას. უფრო მეტიც, რადგან ისინი ატარებენ კვლევას, რომელიც მიზნად ისახავს ქვეყნის ტვირთის გაზრდას, განსაზღვრონ მისი კეთილდღეობის გაზრდის წყაროები და საშუალებები, ერის კეთილდღეობა და ა.შ., ჩვენი შეფასებით, ჩვენ ვსაუბრობთ ეკონომიკაზე, უსაფრთხო განვითარებაზე, პრობლემების გადაჭრაზე და პრობლემების გადაჭრაზე.⁷¹

თავის მხრივ, ეკონომიკური უსაფრთხოება რთული შიდა სტრუქტურაა. მისი ყველაზე მნიშვნელოვანი ელემენტებია: ეკონომიკური დამოუკიდებლობა, მთელი ეროვნული ეკონომიკის სტაბილურობა; თვითგანვითარებისა და წინსვლის სურვილი.⁷²

ეკონომიკური დამოუკიდებლობის ლოგიკური შედეგია პოლიტიკური დამოუკიდებლობა, სინამდვილეში, ეკონომიკური დამოუკიდებლობა განსაზღვრავს პოლიტიკური დამოუკიდებლობის გარანტიებს და იძლევა დამოუკიდებელი ბიზნესის, საბაჟო, საგადასახადო, საშინაო და საგარეო პოლიტიკის შესაძლებლობას.

ეკონომიკური დამოუკიდებლობა არ ნიშნავს მსოფლიო საზოგადოებისგან იზოლირებას მისი არსებობის შესანარჩუნებლად - ეს არის წარმოება, განაწილება, გაცვლა, მოხმარება, სავაჭრო და ეკონომიკური შეუზღუდავი არჩევნების პარტნიორების დაცვის საფუძველი, ექსპორტის ჭარბი პროდუქციისთვის წარმოებული პროდუქტები, ეკონომიკური თავისუფლება ეძებს ხარისხის გაუმჯობესებას, მსოფლიო ეკონომიკა არის განახლებადი შესაძლებლობების

⁷¹ ევროკავშირის 2002 წლის 16 დეკემბრის №1/2003 რეგულაცია კონკურენციის წესების შესრულების თაობაზე.

⁷² ე. ჯგერენაია, საბაჟო საქმის ტექნოლოგიის საფუძვლები, თბილისი, 2002.

ინტეგრაცია, რომ დაარეგულიროთ პირადობის პროცესი და სხვისი მიღწევის შესაძლებლობა.⁷³

ეროვნული ეკონომიკის სტაბილურობა და ეფექტურობა უზრუნველყოფს ქვეყნის შიგნით რეგიონებისა და სხვა ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული ერთეულების თანაბარ განვითარებას. ეს ურთიერთდაკავშირებული და ურთიერთდაკავშირებული პროცესი ქვეყნის ეკონომიკური დამოუკიდებლობის საფუძველს წარმოადგენს. შესაბამისად, ეკონომიკური უსაფრთხოების წინაპირობები და საკუთრების ყველა ფორმის შესაძლო დაცვა, თავისუფალი ბიზნეს გარემო, საბაჟო და საგადასახადო შემოსავლების სამართლიანი განაწილება, ეკონომიკის კრიმინალიზაცია.

თვითგანვითარებისა და წინსვლის უნარი აისახება საბოლოო შედეგში საწარმოო პოტენციალის ზრდის, ჯანსაღი ინვესტიციის და ინოვაციური გარემოს შექმნის, ბუნებრივი კაპიტალის რაციონალური გამოყენებისა და კომპენსაციის, ხელოვნურად შექმნილ წარმოების ზრდის, მშრომელთა უნარების, ალტერნატიული რესურსების განვითარების შედეგად. გააქტიურების გამო.⁷⁴

ჩვენ არ განვაგრძობთ საუბარს კონცეფციის დადებითი და უარყოფითი მხარეების შესახებ. ჩვენ მხოლოდ აღვნიშნავთ, რომ იგი მოკლევადიან პერიოდში განიხილება და პარლამენტს დასამტკიცებლად წარუდგენს - ასევე აუცილებელია მოკლევადიან პერიოდში მისი "დათხოვნა" გარკვეულ რაიონებსა და რეგიონებში.⁷⁵

მოკლევადიანი, საშუალოვადიანი და გრძელვადიანი კონცეფციები და სტრატეგიები ასევე უნდა შეიმუშავონ ეკონომიკური უსაფრთხოების ცალკეულმა სექტორებმა და

⁷³ ევროპის სამეზობლო პოლიტიკის სამოქმედო გეგმის შესრულება საქართველოში 2011 წელს - სამოქალაქო საზოგადოების წარმომადგენელთა შეფასება, თბილისი, 2012.

⁷⁴ ე. ჯგერენაია, საბაჟო საქმის ტექნოლოგიის საფუძვლები, თბილისი, 2002.

⁷⁵ ვ.ი. მურახოვსკი, ს.ი. ფედოსევი, ფეხოსანთა იარაღი, მოსკოვი, 1992

რეგიონებმა და ამის საფუძველზე ჩამოაყალიბონ ეკონომიკური უსაფრთხოების პროგრამა აღნიშნულ დროში.⁷⁶

ბევრი სამუშაო გაკეთდა უცხოურ სამეცნიერო წრეებში გაეროს, ისევე როგორც ცალკეულ ქვეყნებში უსაფრთხო განვითარების კონცეფციის შესახებ, ამ პრობლემის თეორიული, მეთოდოლოგიური და პრაქტიკული საკითხების შესასწავლად. აქ პირველ რიგში უნდა მივმართოთ ნაშრომს უსაფრთხო ეკონომიკური განვითარების შესწავლის კონცეპტუალურ და მეთოდოლოგიურ მიდგომებზე.⁷⁷

საქართველოს ქვეყანაში ეკონომიკური მდგომარეობის მაკროეკონომიკური ინდიკატორების (ინდიკატორების) განხილვისას, ძირითადი ყურადღება ეთმობა შემდეგ ფაქტორებს; ცხოვრების წესი და ხარისხი; ინფლაციის მაჩვენებელი; უმუშევრობის დონე; წარმოების ზრდის ტემპები; ბიუჯეტის დეფიციტი; საგარეო ვალი; გლობალურ ეკონომიკაში მონაწილეობის მასშტაბები.⁷⁸ ჩრდილოვანი ეკონომიკის მასშტაბები; საკუთრების სტრუქტურა; საგადასახადო სისტემა; ბაზრის სტრუქტურის განვითარება. ამასთან, ცალკეული სექტორების კონტექსტში, ავტორი აღწერს ზოგად ეკონომიკურ უსაფრთხოებას შემდეგნაირად: წარმოება და ტექნოლოგიური, საგარეო ეკონომიკური ურთიერთობები, ფინანსური, ინფლაცია, ვალუტა და საბაჟო უსაფრთხოება. ამასთან, იგი დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს მმართველობას, რაც წარმოადგენს ეკონომიკური უსაფრთხოების აუცილებელ ელემენტს, აგრეთვე იმ დანაყოფებს, რომლებიც ქმნიან და უჭერენ მხარს ქვეყნის მეურნეობებს, უზრუნველყონ, რომ ეკონომიკა საგანგებო მდგომარეობაში

⁷⁷ ევროკავშირის 2002 წლის 16 დეკემბრის №1/2003 რეგულაცია კონკურენციის წესების შესრულების თაობაზე.

⁷⁸ ვ.ი. მურახოვსკი, ს.ი. ფედოსევი, ფეხოსანთა იარაღი, მოსკოვი, 1992

აღმოჩნდეს, გარდაქმნის ქონებრივ ურთიერთობებს და ურთიერთობებს გარე სამყაროსთან. ეს გამოწვეულია პრობლემის გამო.⁷⁹

დაბოლოს, შემოთავაზებულია შემდეგი ფაქტორების კლასიფიკაცია, რომლებიც გავლენას ახდენენ საქართველოს ეკონომიკურ უსაფრთხოებაზე: ეკონომიკური პრობლემების პოლიტიკური ძალების, პარტიებისა და მოძრაობების ობიექტებად გადაქცევა, ეკონომიკური კავშირების განადგურება, დამამცირებელი ტექნოლოგია, უმუშევრობა, ინფლაცია, გადასახადებისგან თავის არიდება, ეკონომიკის მონოპოლიზაცია. საშინაო და საგარეო დავალიანების ზრდა, უცხოური ვალუტის გადინება და მრავალი სხვა. საგარეო საფრთხეები მოიცავს: იმპორტზე უპრეცედენტო ზრდას, არასაიმედო ეკონომიკურ საზღვრებს, ექსპორტის შემცირებას და ა.შ.⁸⁰

3.2 მოწინავე საინფორმაციო ტექნოლოგიების და ტექნიკური საშუალებების გამოყენება

საუბარი საბაჟო სისტემაში ინფორმაციული ტექნოლოგიების გამოყენების შესახებ, უნდა აღინიშნოს, რომ 1998 წლამდე არ არსებობდა ინფორმაციული სისტემები, ხოლო საქართველოდან იმპორტირებული და ექსპორტული საქონლის საბაჟო დეკლარაცია ივსებოდა ხელით ან საბეჭდი მანქანის საშუალებით. 1998 წელს შეიქმნა

⁷⁹ გ.ურიდია, ფ. არახამია, საბაჟო საქმის თეორია, თბილისი, 2007.

⁸⁰ თ.წერეთელი, დანაშაული მომზადება და მცდელობა, 1961 წ.

მომხმარებლების მონაცემთა ავტომატური სისტემა, როგორც გაეროს ვაჭრობისა და განვითარების კონფერენციის ნაწილი.⁸¹

ეს მოიცავს საბაჟოზე შესრულებული ყველა პროცედურის კომპიუტერიზაციას. ეს არის:

o დეკლარაცია

o წინასწარი დეკლარაცია

o გამოწერის განვადებით

o მათი კონტროლი

o გადაზიდვის აღრიცხვა

o მონაცემთა დამუშავება და მრავალი სხვა.⁸²

ASYCUDA სისტემის დანერგვამ შესაძლებელი გახადა საბაჟო სისტემაში რეგისტრირებული იმპორტირებული და ექსპორტის საქონლის სრულად რეგისტრაცია, ხოლო ფინანსთა სამინისტროს ASYCUDA ავტომატური სისტემის საშუალებით რისკების მართვის სისტემის დანერგვაზე მუშაობა დაიწყო 2007 წელს. ამ მიზნით, შემოსავლების სამსახურმა კონსულტაცია გაუწია შეერთებული შტატების საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (USAID) ბიზნეს გარემოს რეფორმის პროექტს და გაეროს ექსპერტებს. ინფორმაციული სისტემის მნიშვნელობა საბაჟო რეფორმაში არის მნიშვნელოვანი, ხოლო კომპიუტერული პროცესების რეგულირება უზრუნველყოფს საბაჟო ოფიცრების მიუკერძოებლობას და პატიოსნებას.⁸³

⁸¹ ევროპის სამეზობლო პოლიტიკის სამოქმედო გეგმის შესრულება საქართველოში 2011 წელს - სამოქალაქო საზოგადოების წარმომადგენელთა შეფასება, თბილისი, 2012.

⁸² გ. ურიდია, ფრიდონ რუხაია, საბაჟო საქმის თეორია, თბილისი, 2009.

⁸³ გ. ურიდია, ფ. არახამია, საბაჟო საქმის თეორია, თბილისი, 2007.

აღსანიშნავია, რომ მომსახურების გაუმჯობესება იწვევს ეკონომიკური და სამართლებრივი ხასიათის საბაჟო რისკების ზრდას, რომლებიც დაკავშირებულია სხვადასხვა სახის საბაჟო დარღვევასთან საქონლისა და მანქანების საზღვარზე გადაადგილების დროს. ამასთან დაკავშირებით, ჩვენ ვთავაზობთ საბაჟო რისკების იდენტიფიცირებას საბაჟო წესების დარღვევის ტიპის მიხედვით.⁸⁴ ევროკავშირის საბაჟო ადმინისტრაციას აქვს რისკების მართვის სტანდარტიზებული სტრუქტურა, რომელიც შედგება ოთხი ეტაპისგან:

I ეტაპი მოიცავს გარემოს განსაზღვრას, მიზნების, მიზნების განსაზღვრასა და მომხმარებლის ორგანიზაციებისთვის რისკების მართვის სტრატეგიის შემუშავებას. განსაზღვრულია გარემო, რომელიც ნიშნავს "გარემოს", რომელშიც დასრულებულია რისკების მართვის პროცესი. მხედველობაში მიიღება შემდეგი ფაქტორები: ეკოლოგიური, პოლიტიკური, იურიდიული და სოციალური. განისაზღვრება საბაჟო საქმიანობის მიზნები, მიზნები და სამომავლო მიმართულებები, ასევე რისკების მართვის სტრატეგია.⁸⁵

ეტაპი II - რისკების შესახებ ინფორმაციის დამუშავება და რისკების შეფასება. ყველა ინფორმაცია რისკების შესაძლო შემთხვევებთან დაკავშირებით შესწავლილი, შეფასებულია და, საჭიროების შემთხვევაში, სხვა სტრუქტურულ ერთეულებს მიეწოდება საოპერაციო მიზნებისათვის. ინფორმაციის წყარო შეიძლება იყოს საბაჟო ოფისები, IRAs, პრესა, კომერციული და სავაჭრო ორგანიზაციები, სხვადასხვა საერთაშორისო ორგანიზაციები და მრავალი სხვა.⁸⁶

ეტაპი III - რისკის მოქმედებები (პრაქტიკული გამოყენება). რისკების მართვის მეთოდების განხორციელება გულისხმობს გონივრულ და ფაქტობრივ კონტროლს.

⁸⁴ თ.წერეთელი, დანაშაული მომზადება და მცდელობა, 1961 წ.

⁸⁵ გ. ურიდია, ფ. არახამია, საბაჟო საქმის თეორია, თბილისი, 2007.

⁸⁶ გ. ურიდია, ფრიდონ რუხაია, საბაჟო საქმის თეორია, თბილისი, 2009.

გონივრული კონტროლი, როგორც წესი, აუდიტია, რომელიც უფრო დეტალურად არის წარმოდგენილი (საბაჟო კონტროლი) კიოტოს კონვენციის გენერალურ დანართში. ფიზიკური კონტროლი უნდა ჩატარდეს გამოვლენილი რისკის გამოსავლენად მიღებული ზომების შესაბამისად.⁸⁷

ეტაპი IV - მიღებული ზომების შესრულების მონიტორინგი, შედეგების მიმოხილვა. შედეგების მონიტორინგი და ანალიზი აჩვენებს რისკების მართვის სისტემის ეფექტურობას და ეკონომიკურ ეფექტურობას და, შესაბამისად, შედეგები რეგულარულად უნდა შეფასდეს და გაანალიზდეს მოქმედი ოპერაციული წესების შესაბამისად. შედეგების კონტროლისა და შემოწმების პროცესის ეფექტურობა უზრუნველყოფს, რომ კონკრეტული ინფორმაცია, რომელიც ემყარება კონკრეტულ შემთხვევებს, დაშვებებსა და გადაწყვეტილებებზე დაყრდნობით, არის ზუსტი, საიმედო და აუცილებელი.

3.3 სტიმულირების მექანიზმებისა და მართვის ახალი სისტემების გამოყენება

როგორც მომხმარებელთა მომსახურების მენეჯმენტის სტრატეგიულ მოდელებში განვიხილეთ, ჩვენ აჩვენა მართვის ინტეგრირებული მოდელი, რომელიც აერთიანებს ტრადიციულ ბიუროკრატიული და მარკეტინგის მენეჯმენტის პრინციპებს, რაც უზრუნველყოფს პრობლემების მოგვარების ფართო შესაძლებლობებს, რომლებიც შეიძლება წარმოიშვას საბაჟო მომსახურების ნებისმიერ დონეზე: ინსტიტუციური, ორგანიზაციული, პროცედურული, დონე. რესურსის ან მომსახურების დონე.⁸⁸

⁸⁸ ევროკავშირის 2002 წლის 16 დეკემბრის №1/2003 რეგულაცია კონკურენციის წესების შესრულების თაბაზე.

ინტეგრაციის როლს ასრულებენ ევოლუციური მიდგომა, რომელიც აერთიანებს პროცედურულ, სიტუაციურ და სისტემურ მიდგომებს საბაჟო პროცესებისა და მთლიანობაში საბაჟო სისტემის შესახებ ცოდნის ფორმირების დონეზე.⁸⁹

საბაჟო მომსახურება მათი გაუმჯობესებისა და დამუშავების მიზნით იყოფა სეგმენტებად, სეგმენტაცია სჭირდება დაშლას მომხმარებელთა სხვადასხვა ჯგუფებში, რომელთაგან თითოეულს შეიძლება მოითხოვდეს ცალკე პროდუქტი, ხოლო თანამშრომლებმა უნდა გაიარონ შესაბამისი ტრენინგი.⁹⁰

საბაჟო ორგანოების მენეჯმენტის ხარისხის გაუმჯობესება და სერვისული მომსახურება არის საქმიანობის საქმიანობის ერთ – ერთი მნიშვნელოვანი სფერო. ამრიგად, არასტანდარტული ორგანიზაციული მართვის სტრუქტურისა და მართვის ტექნიკური ბაზის შემუშავება უნდა ემყარებოდეს პერსონალის შერჩევასა და მომზადებას თანამედროვე სტანდარტების შესაბამისად.⁹¹

საქართველოს საბაჟო სისტემის შექმნას ოთხი ეტაპი აქვს: პირველი ეტაპი მოიცავს 1990-1991 წლებში, ამ ეტაპზე შეიქმნა საქართველოს საბაჟო სამსახური, მიღებულია საქართველოს რესპუბლიკის შესახებ საბაჟო სამსახურის შესახებ და მიღებულ იქნა სხვა ნორმატიული აქტები, რომლებიც განსაზღვრავს საბაჟო, ფუნქციების და ამოცანების ძირითადი მიმართულებებს და პრობლემებს.⁹²

მეორე ეტაპი უკავშირდება საქართველოს პირველი საბაჟო კოდექსის, საბაჟო ტარიფებისა და „საბაჟო გადასახადის შესახებ“ საქართველოს კანონის დებულებების

⁸⁹ თ.წერეთელი, დანაშაული მომზადება და მცდელობა, 1961 წ.

⁹⁰ „კონკურენციის პოლიტიკის ყოვლისმომცველი სტრატეგიის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2010 წლის №1551 განკარგულება.

⁹¹ „კონკურენციის პოლიტიკის ყოვლისმომცველი სტრატეგიის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2010 წლის №1551 განკარგულება.

⁹² თ. წერეთელი, სისხლის სამართლის პრობლემები, I ტომი, თბილისი, 2007.

მიღებას, ეს ეტაპი მოიცავს 1992-1996 წლებში. წლების განმავლობაში შეიქმნა და გაუმჯობესდა საბაჟო კანონმდებლობა.⁹³

მესამე ეტაპი 1997 წელს დაიწყო, როდესაც საქართველოს პარლამენტმა დაამტკიცა საბაჟო კოდექსი, ხოლო 1998 წელს ასევე გამოქვეყნდა საქართველოს 17 კანონი საბაჟო ტარიფების, გადასახადების, მოსაკრებლებისა და სხვა დებულებებისა და დოკუმენტების შესახებ. ახალი საბაჟო კოდექსი მიღებულ იქნა 2006 წელს, რაც საფუძველს უქმნის საბაჟო ტერიტორიის შემდგომი დახვეწის პროცესს.

მეოთხე ეტაპი 2007 წელს, შემოსავლების სამსახურის შექმნით, რომელიც აერთიანებს საბაჟო და საგადასახადო მომსახურებებს, დაიწყო საბაჟო სისტემის რეფორმირებისა და მოდერნიზაციის უდიდესი ეტაპი. 2007 წლიდან, საბაჟო სამსახურს ფუნქციონირებს მომხმარებელთა მონაცემთა ავტომატური სისტემა, რომელიც დაფუძნებულია ASYCUDA World- ზე, რომელიც შეიცვალა ASYCUDA +- ში 2010 წელს.⁹⁴

ამჟამად, საბაჟო სამსახური სისტემის განახლების პროცესშია და მუშაობს ASYCUDA World- ის განახლებული ვერსიით. ელექტრონული საბაჟო სისტემა. ASYCUDA პროგრამაში ასახული იდეოლოგიის შესაბამისად, განბაჟების პროცესი დაყოფილია სამ ქვეპროცესებად. ამ პროცესებს ეწოდება ე.წ. დაყოფილია მწვანე, ყვითელ და წითელ ზონებად. თითოეულ მათგანში, დეკლარაციის დამუშავება განსხვავებულია. თუ ASYCUDA- ს მეშვეობით გამოცხადებული საქონლის რისკის მონაცემების კრიტერიუმები აკმაყოფილებს კრიტერიუმებს, სისტემაში რეგისტრირებული დეკლარაციისთვის უნდა განისაზღვროს შესაბამისი დერეფანი, რომელიც უნდა შეიცავდეს შემდეგ ზომებს საბაჟო კონტროლისთვის:

⁹³ გ.ურიდია, ფ. არახამია, საბაჟო საქმის თეორია, თბილისი, 2007.

⁹⁴ გ.ურიდია, ფ. არახამია, საბაჟო საქმის თეორია, თბილისი, 2007.

მწვანე დერეფანი - საქონლის განთავისუფლება საქონლის განბაჟების დროს, ოპერაციების შემოტანა საქონლის დეკლარაციისა და თანმხლები დოკუმენტების შემოწმების გარეშე და საქონლის შემოწმება;⁹⁵

ყვითელი დერეფანი - დეკლარაციისა და თანდართული დოკუმენტების შიდა გადამოწმება იმპორტის განბაჟების ოპერაციის დროს;

წითელი დერეფანი - დეკლარაციისა და თანდართული დოკუმენტების შიდა გადამოწმება საქონლის განბაჟების დროს, აგრეთვე დეკლარირებული საქონლის გადამოწმება; დ) ცისფერი დერეფანი - დოკუმენტების ავთენტურობის შემოწმება და საბაჟო გადასახადების გაანგარიშება, დეკლარაციის შიდა შემოწმების შედეგად საქონლის განთავისუფლების შედეგად, საქონლის საბაჟო გადაადგილების დროს.⁹⁶

დასკვნები და წინადადებები

საბაჟო ღირებულების მონაცემთა ბაზის შექმნა დადებითად უნდა შეფასდეს საბაჟო ღირებულების კონტროლის თვალსაზრისით. მონაცემთა ბაზაში მოცემულია

⁹⁵ თ.წერეთელი, დანაშაული მომზადება და მცდელობა, 1961 წ.

⁹⁶ „კონკურენციის პოლიტიკის ყოვლისმომცველი სტრატეგიის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2010 წლის №1551 განკარგულება.

დამუშავებული ინფორმაცია გარკვეული რისკ ჯგუფების განზაჟების საფასურის შესახებ, გარკვეულ დროში. მონაცემთა ბაზა გამოიყენება რისკის ინდიკატორად. თუ მონაცემთა ბაზაში არსებულ განსხვავებებსა და საბაჟოზე ნებისმიერი იმპორტიორის ან ექსპორტიორის მიერ მიწოდებულ ინფორმაციას შორის აშკარაა, ეს შეიძლება იყოს კარგი დარღვევის შესაძლო ნიშანი. ამრიგად, საბაჟო ინსპექტორს უფლება აქვს ჩაატაროს საბაჟო შემოწმება და დაადგინოს დარღვევა, ასეთის არსებობის შემთხვევაში.

იმისათვის, რომ შემოსავლების სამსახურმა უზრუნველყოს სამუშაოს აღწერის პროცესის მდგრადობა, აუცილებელია:

- პერსონალის მართვის დეპარტამენტმა უნდა გამოყოს ცალკეული პერსონალი ამ პრობლემის გადასაჭრელად.
- სისტემატურად განაახლეთ სამუშაო აღწერილობები.

ჩვეულებრივ, შეიმუშავეთ და დანერგეთ სამუშაო აღწერილობები და დამუშავების შემდგომი პროცედურები. კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი საკითხია თანამშრომლებისთვის საკვალიფიკაციო ტრენინგების რეგულარული ორგანიზება. ამ მხრივ, საინტერესო სიახლეა მსოფლიო საბაჟო ორგანიზაციის დისტანციური სწავლების პროგრამის დანერგვა. თუმცა, ჯერჯერობით უცნობია, როდის შეძლებს ელექტრონული სწავლების დანერგვას და, კონკრეტულად, რომელი მოდულის დანერგვას.

ამჟამად, შემოსავლების სამსახურის თანამშრომლებისთვის ტრენინგი ძირითადად ფოკუსირებულია მოკლევადიანი საჭიროებების შესახებ, რომლებიც წარმოიქმნება რეფორმირების პროცესში.

როგორც მომხმარებელთა მომსახურების მენეჯმენტის სტრატეგიულ მოდელებში განვიხილეთ, ჩვენ აჩვენა მართვის ინტეგრირებული მოდელი, რომელიც აერთიანებს ტრადიციულ ბიუროკრატიული და მარკეტინგის მენეჯმენტის პრინციპებს, რაც

უზრუნველყოფს პრობლემების მოგვარების ფართო შესაძლებლობებს, რომლებიც შეიძლება წარმოიშვას საბაჟო მომსახურების ნებისმიერ დონეზე: ინსტიტუციური, ორგანიზაციული, პროცედურული, დონე. რესურსის ან მომსახურების დონე. ინტეგრაციის როლს ასრულებენ ევოლუციური მიდგომა, რომელიც აერთიანებს პროცედურულ, სიტუაციურ და სისტემურ მიდგომებს საბაჟო პროცესებისა და მთლიანობაში საბაჟო სისტემის შესახებ ცოდნის ფორმირების დონეზე.

- საბაჟო მომსახურება მათი გაუმჯობესებისა და დამუშავების მიზნით იყოფა სეგმენტებად, სეგმენტაცია სჭირდება დაშლას მომხმარებელთა სხვადასხვა ჯგუფებში, რომელთაგან თითოეულს შეიძლება მოითხოვდეს ცალკე პროდუქტი, ხოლო თანამშრომლებმა უნდა გაიარონ შესაბამისი ტრენინგი.
- ძლიერი ეკონომიკა შეძლებს ეფექტურად კონკურენციას გაუწიოს იმპორტირებულ საქონელს. სატარიფო და არასატარიფო რეგულირება შეიძლება გამოყენებულ იქნას, როგორც შიდა წარმოების დასაცავად, უცხოური იმპორტის გაფართოებისგან. მხოლოდ ამის შემდეგ შესაძლებელი გახდება თავისუფალი ვაჭრობა და მისგან მოგება. ამიტომ, ჩვენ ვფიქრობთ, რომ ეს არის გადაუდებელი ამოცანა საქართველოში პროტექციონისტული პოლიტიკის გატარება. ეს მიზნად ისახავს საბაჟო სისტემაში ექსპორტ-იმპორტის აღრიცხვის სფეროში უარყოფითი ტენდენციების აღმოფხვრას;
- პროტექციონისტული პოლიტიკის არსებული მეთოდები გაითვალისწინეს ისეთი ახალგაზრდა, ნაკლებად განვითარებული ქვეყნისთვის, როგორცაა საქართველო. იმპორტის გადასახადები უნდა გადაიქცეს ეროვნული წარმოებისა და სახელმწიფო შემოსავლის დაცვის მნიშვნელოვან წყაროდ. საბაჟო ბარიერების გამოყენებამ შეიძლება მეტი სოციალური სარგებელი მოგვცეს, ვიდრე ალტერნატიული ეკონომიკური პოლიტიკა. ზედმეტად ლიბერალური პოლიტიკა, რამაც შეიძლება გამოიწვიოს ზემოხსენებული არაეფექტურობისა და არაეფექტური საბაჟო პოლიტიკის განხორციელება, არ უნდა “მოატყუოს” იმ საბაჟო და სავაჭრო პოლიტიკის შემუშავების პროცესში,

რამაც შეიძლება გამოიწვიოს გამოუსწორებელი ეკონომიკური ზიანი ქვეყნისთვის.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ბ. ურიდია, საერთაშორისო საბაჟო კონვენციების კომენტარები, თბილისი, 2006.

2. გ. ნაჭყებია, სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილი (სახელმძღვანელო), თბილისი, 2011.
3. გ. ხუციშვილი სამხედრო საინჟინრო საქმე, თბილისი 2004.
4. გ. ურიდია, ფრიდონ რუხაია, საბაჟო საქმის თეორია, თბილისი, 2009.
5. გ. ურიდია, ფ. არახამია, საბაჟო საქმის თეორია, თბილისი, 2007.
6. ე. ჯგერენაია, საბაჟო საქმის ტექნოლოგიის საფუძვლები, თბილისი, 2002.
7. ევროპის სამეზობლო პოლიტიკის სამოქმედო გეგმის შესრულება საქართველოში 2011 წელს - სამოქალაქო საზოგადოების წარმომადგენელთა შეფასება, თბილისი, 2012.
8. ვ.ი. მურახოვსკი, ს.ი. ფედოსევი, ფეხოსანთა იარაღი, მოსკოვი, 1992.
9. თ.წერეთელი, დანაშაული მომზადება და მცდელობა, 1961 წ.
10. თ. წერეთელი, სისხლის სამართლის პრობლემები, I ტომი, თბილისი, 2007.
11. ი. დვალიმე, მოტივისა და მიზნის ზეგავლენა ქმედების კვალიფიკაციასა და სისხლისსამართლებრივ პასუხისმგებლობაზე, თბ. 2008.
12. ი. ხარაზი, საქართველოს საგადასახადო სამართალი, პირველი ნაწილი, თბილისი, 2013 . 17 ი. ხარაზი, საერთაშორისო საბაჟო სამართალი, 2013.
13. ი. ხარაზი, საქართველოს საგადასახადო სამართალი, თბილისი, 2014. 19. ი. ხარაზი, საქართველოს საგადასახადო სამართალი, მეორე ნაწილი, თბილისი, 2011.
14. კორუფციასთან ბრძოლა საჯარო სამსახურებში - საქართველოში გატარებული რეფორმების ქრონიკა, რეკონსტრუქციისა და განვითარების საერთაშორისო ბანკი, თბილისი, 2012.
15. ლ. ნადარაია, ზ. როგავა, კ. რუხაძე, ბ. ბოლქვაძე, საქართველოს საგადასახადო კოდექსის კომენტარები, წიგნი მეორე, 2012.
16. საქართველოს მთავრობის „50-დღიანი პროგრამა“ ანალიზი და შეფასებები, ფონდი: „ღია საზოგადოება - საქართველო“, N15, 2008.
17. ლემუკ ბალცეროვიჩი, „თავისუფლება და განვითარება“, თბილისი, 2004 წ.

18. სლავა ფეტელავა, კონკურენციის თეორია და ანტიმონოპოლიური რეგულირება საქართველოში, თბილისი, 2007 წ.
19. საქართველოსა და ევროკავშირის შორის „პარტნიორობისა და თანამშრომლობის შესახებ“ შეთანხმება.
20. ევროპის სამეზობლო პოლიტიკა, სამოქმედო გეგმა ევროკავშირი-საქართველო. ევროპული სამეზობლო პოლიტიკის საქართველო-ევროკავშირის სამოქმედო გეგმის (ENP AP) განხორციელების გეგმა.
21. ევროკავშირის ფუნქციონირების სადამფუძნებლო ხელშეკრულება.
22. ევროკავშირის 2002 წლის 16 დეკემბრის №1/2003 რეგულაცია კონკურენციის წესების შესრულების თაობაზე.
23. „კონკურენციის პოლიტიკის ყოვლისმომცველი სტრატეგიის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2010 წლის №1551 განკარგულება.
24. „საჯარო სამართლის იურიდიული პირის - თავისუფალი ვაჭრობისა და კონკურენციის სააგენტოს შექმნის შესახებ“ საქართველოს პრეზიდენტის 2010 წლის 26 თებერვლის №143 ბრძანებულება.
25. შენიშვნები და წინადადებები საქართველოს მთავრობის მიერ საკანონმდებლო ინიციატივის წესით ინიცირებულ კანონპროექტზე „თავისუფალი ვაჭრობის და კონკურენციის შესახებ“, „საერთაშორისო გამჭვირვალობა – საქართველო“, <http://transparency.ge/post/general-announcement/shenishvnebi-datsinadadebebi-sakartvelos-mtavrobis-mier-sakanonmdeblo-ini> ბოლოს გადამოწმდა 03.02.2020
26. Browning, D 2003, ‘Trade facilitation policy and new security initiatives’, in UNECE (Ed.) Sharing the gains of globalization in the new security environment, United Nations, Geneva, pp. 169-178.
27. Butterly, T 2003, ‘Trade facilitation in a global trade environment’, in UNECE (Ed.) Trade facilitation: the challenges for growth and development, United Nations, Geneva.

28. COM(2003)452 final 2003, Communication from the Commission to the Council, the European Parliament and the European Economic and Social Committee – a simple and paperless environment for customs and trade, European Commission, Brussels.
29. Grainger, A 2007a, 'Supply chain security: adding to a complex operational and institutional environment', World Customs Journal, vol. 1, no. 2, pp. 17-29.
30. Widdowson, D & World Bank 2007, WTO negotiations on trade facilitation self assessment guide, Negotiating Group on Trade Facilitation, WTO, Geneva.
31. Wilson, JS, Mann, CL & Otsuki, T 2004, 'Assessing the Potential Benefit of Trade Facilitation: A Global Perspective' Policy Research Working Papers, World Bank, Washington, DC.
32. WTO/OECD 2008, Doha Development Agenda Trade Capacity Building Database (TCBDB), WTO, Geneva.

ინტერნეტ რესურსები:

1. შემოსავლების სამსახური www.rs.ge
2. ფინანსთა სამინისტრო www.mof.gov.ge
3. საკანონმდებლო მაცნე (დეკლარირების სახეები და ფორმები) www.matsne.gov.ge